

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра публічного управління та митного адміністрування

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістр
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

за темою: «РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ НА РІВНІ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (НА ПРИКЛАДІ РЕАЛІЗАЦІЇ
В ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»

Виконав: студент групи ПУ24-1зм
спеціальність 281
«Публічне управління
та адміністрування»
ІЛЬЧЕНКО Богдан Григорович

Керівник: доктор наук з державного
управління, професор АНТОНОВА О.В.

Рецензент: Дніпропетровська обласна
військова адміністрація, виконуючий
обов'язки начальника Управління з
питань ветеранської політики
ПІВТОРАЦЬКИЙ О.М.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет / ННІ	<u>управління</u>
Кафедра	<u>публічного управління та митного адміністрування</u>
Рівень вищої освіти	<u>магістр</u>
Спеціальність	<u>281 Публічне управління та адміністрування</u>
Освітня програма	<u>Публічне управління та адміністрування</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри публічного
управління та митного адміністрування

_____ / Антонова О. В. /
„_____” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувачу вищої освіти

Ільченку Богдану Григоровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ НА РІВНІ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (НА ПРИКЛАДІ РЕАЛІЗАЦІЇ
В ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»

керівник роботи Антонова Ольга Валеріївна, д. держ. упр., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по УМСФ від “24” листопада 2025 року № 977 кс

2. Строк подання здобувачем роботи на кафедру 30.12.2025 р. – 09.01.2026 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові документи, що визначають і регулюють державне управління в сфері реінтеграції та підтримки ветеранів війни, зокрема Основний закон, закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти, зокрема Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, а також аналітичні звіти міжнародних партнерів України та управління з питань ветеранської політики Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

4. Зміст роботи (перелік питань для розробки): проаналізувати вплив воєнного стану та надзвичайних ситуацій на трансформацію системи публічного управління в Україні в контексті формування політики реінтеграції ветеранів війни, а також визначити поняття «реінтеграція» та охарактеризувати нормативно-правові засади реалізації державної та місцевих політик щодо підтримки ветеранів в Україні, зокрема на рівні територіальних громад; дослідити зарубіжний досвід реінтеграції ветеранів війни на рівні місцевих громад та визначити можливості його адаптації в українських умовах; визначити та охарактеризувати основні суб'єкти реалізації політики реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади та

проаналізувати їх повноваження, сфери відповідальності та взаємодії; розкрити роль публічних послуг як інструменту реінтеграції ветеранів війни на місцевому рівні, а також проаналізувати форми взаємодії органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями у процесі реінтеграції ветеранів; дослідити стан формування системи реінтеграції ветеранів у територіальних громадах Дніпропетровської області, зокрема через місцеві програми та проєкти; оцінити впровадження цифрових сервісів та інструментів підтримки ветеранів у територіальних громадах; запропонувати та розробити заходи з формування мереж підтримки реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

5. Перелік графічного матеріалу: 3 таблиці в додатках, 4 додатки, що ілюструють важливі аспекти дослідження

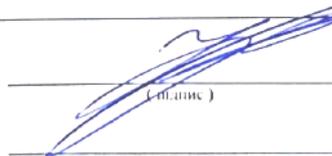
6. Дата видачі завдання 13.07.25-19.07.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи *	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення теми кваліфікаційної роботи	23.01.25-01.02.2025	Виконано
2.	Складання змісту роботи, оформлення та затвердження завдання	13.07.25-19.07.2025	Виконано
3.	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів	до 10.11.25	Виконано
4.	Збір та обробка статистичних і звітних даних	до 10.11.25	Виконано
5.	Проведення розрахунків та аналізу	до 10.11.25	Виконано
6.	Написання вступу	до 10.11.25	Виконано
7.	Написання розділу 1	до 10.11.25	Виконано
8.	Написання розділу 2	до 10.11.25	Виконано
9.	Написання розділу 3	до 12.12.25	Виконано
10.	Підготовка висновків	до 20.12.25	Виконано
11.	Оформлення роботи	до 30.12.25	Виконано
12.	Подання на кафедру електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	до 30.12.25	Виконано
13.	Підготовка тексту доповіді і демонстраційного матеріалу	до 16.01.26	Виконано
14.	Подання на кафедру кваліфікаційної роботи	до 09.01.26	Виконано

Здобувач освіти

Керівник роботи

(підпис)

(підпис)

Ільченко Б.Г.
(прізвище та ініціали)

Антонова О.В.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Льченко Б.Г. **Реінтеграція ветеранів війни на рівні територіальної громади (на прикладі реалізації в громадах Дніпропетровської області)**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

Метою магістерської роботи є розроблення комплексних напрямів реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, а також обґрунтування практичних рекомендацій і заходів на прикладі територіальних громад Дніпропетровської області.

У роботі досліджено комплексні підходи до реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Проаналізовано трансформацію системи публічного управління в Україні під впливом надзвичайних ситуацій, а також нормативно-правові засади реалізації державної та місцевих політик щодо підтримки ветеранів. Розкрито поняття «реінтеграція» та охарактеризовано основні суб'єкти реалізації відповідної політики на місцевому рівні, їхні повноваження та механізми взаємодії. Особливу увагу приділено аналізу інструментів реінтеграції, зокрема публічних послуг та взаємодії органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями. Досліджено практику реінтеграційної політики в територіальних громадах Дніпропетровської області, зокрема реалізацію місцевих програм, проєктів та цифрових сервісів підтримки ветеранів. На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації та заходи щодо створення мереж підтримки і вдосконалення механізмів публічного управління реінтеграцією ветеранів війни в територіальних громадах у період війни та відбудови.

Ключові слова: реінтеграція, ветеран війни, реінтеграція військовослужбовців у цивільне життя, публічне управління в умовах воєнного стану, публічні послуги, підтримка ветеранів війни.

SUMMARY

Ilchenko B.H. Reintegration of war veterans at the local community level (based on the example of implementation in communities in the Dnipropetrovsk region)

Qualification work for a master's degree in the specialty 281 "Public Management and Administration". University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The purpose of the master's thesis is to develop comprehensive directions for the reintegration of war veterans at the local community level in conditions of martial law and post-war recovery, as well as to substantiate practical recommendations and measures using the example of local communities in the Dnipropetrovsk region.

In this work examines comprehensive approaches to the reintegration of war veterans at the local community level in conditions of martial law and post-war recovery. It analyzes the transformation of the public administration system in Ukraine under the influence of emergency situations, as well as the regulatory and legal framework for the implementation of state and local policies to support veterans. The concept of "reintegration" is explained, and the main actors involved in implementing the relevant policies at the local level, their powers, and mechanisms of interaction are described. Particular attention is paid to the analysis of reintegration tools, in particular public services and the interaction of local self-government bodies with non-governmental organizations. The practice of reintegration policy in the territorial communities of the Dnipropetrovsk region is studied, in particular the implementation of local programs, projects, and digital services to support veterans. Based on the results obtained, practical recommendations and measures have been developed to create support networks and improve mechanisms for public management of the reintegration of war veterans in territorial communities during the war and reconstruction period.

Key words: reintegration, veteran, reintegration of military personnel into civilian life, public administration under martial law, public services, support for war veterans.

Список публікацій здобувача:

1. **Ільченко Б.Г.** Розвиток потенціалу ветеранів як кадрового резерву і складової професіоналізації службовців місцевого самоврядування. *Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 16-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції / за наук. ред. Чепелюк О. В, Філіппової В. Д., Демченка В. М. Хмельницький: ХНТУ, 2025. 325 с. С. 204-207. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.18048469> (Додаток А)*

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЦИВІЛЬНЕ ЖИТТЯ	13
1.1. Вплив воєнного стану та надзвичайних ситуацій на трансформацію системи публічного управління в Україні	13
1.2. Нормативно-правові засади державної та місцевих політик щодо підтримки ветеранів в Україні. Сутність реінтеграції	16
1.3. Досвід зарубіжних країн щодо реінтеграції ветеранів війни на рівні громади	26
РОЗДІЛ 2. ПІДХОДИ ДО РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	32
2.1. Суб'єкти реалізації політики реінтеграції ветеранів війни в територіальній громаді	32
2.2. Публічні послуги як інструмент реінтеграції ветеранів війни на місцевому рівні	36
2.3. Взаємодія органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями у процесі реінтеграції ветеранів	38
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	41
3.1. Аналіз реалізації політики реінтеграції ветеранів у територіальних громадах Дніпропетровської області	41
3.2. Упровадження цифрових сервісів та інструментів підтримки ветеранів у територіальних громадах	43
3.3. Формування мереж підтримки реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад	47
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	67

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АТО/ООС	Антитерористична операція та Операція Об'єднаних сил
АР Крим	Автономна Республіка Крим
ЄДРВВ	Єдиний державний реєстр ветеранів
ІКТ	Інформаційно-комунікаційних технологій
КМУ	Кабінет Міністрів України
ОМС	орган місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
КСРДР	Комплексні стандарти роззброєння, демобілізації та реінтеграції ООН (<i>DDR англ.</i>)
США	Сполучені Штати Америки
ТЦК та СП	Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ЦОВВ	центральний орган виконавчої влади
IREX	Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (<i>IREX англ.</i>)

ВСТУП

Актуальність обраної тематики роботи. Майже дванадцять років триває війна в Україні. Анексія Автономної Республіки Крим (далі – АР Крим), збройний конфлікт на Сході України, а з 24 лютого 2022 року повномасштабна війна в Україні зумовили появу нової для національного законодавства категорії службовців військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. З моменту повномасштабного вторгнення кількість осіб, які стали на захист країни, отримали поранення, контузії, каліцтва, втратили члена сім'ї під час бойових дій, значно зросла. Чисельність осіб, яким буде встановлено такий статус, постійно зростає і всі вони потребуватимуть підтримки у процесі реінтеграції, коли повертатимуться до цивільного життя у цей критичний період поки триває війна, а також у післявоєнний період.

Російсько-українська війна значно актуалізувала питання визначення та закріплення процесу реінтеграції до цивільного життя, забезпечення прав ветеранів війни та належного реагування від органів публічної влади, в тому числі в соціально-економічній сфері.

Стаття 1 Конституції України проголошує нашу державу як демократичну, соціальну, правову. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції). Громадяни мають право на соціальний захист, яке гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними (ст. 46 Конституції) [35]. Отже, захист прав громадян, їх соціальний захист прямо передбачений Конституцією України.

Відносно певних категорій громадян Конституція нашої країни містить окремі положення щодо їх соціального захисту. Так, відповідно до статті 17 Конституції, держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей. Захист прав, свобод та законних інтересів захисників нашої країни, що брали участь у бойових діях, конкретизований у низці законодавчих та підзаконних актів. Реалізація даних законодавчих положень покладена на ряд державних інституцій та органи місцевого самоврядування.

Дослідження державної політики в сфері реінтеграції військовослужбовців (ветеранів) до цивільного життя важливе з огляду вищенаведених конституційних положень, спрямованих на посилення соціальної згуртованості громадян, їх залученості в суспільне життя та зниження рівня їх вразливості. Отже, планування і підтримка реінтеграції ветеранів та учасників бойових дій вже відбувається під час воєнного стану і триватиме протягом життя декількох поколінь українців. Вищезазначене зумовлює актуальність обраної теми.

Сучасна українська держава набуває нового досвіду державного управління в умовах соціально-економічних і політичних змін, внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на становлення і розвиток України. Зовнішня агресія, воєнні дії та окупація частини території України обумовили появу нових категорій та груп населення – учасників Антитерористичної операції та Операції Об'єднаних сил (далі – АТО/ООС), Захисників та Захисниць України, які мають особливі потреби, права та гарантії від держави. На сьогодні більш, ніж 4 відсотки населення України – це ветерани війни та члени їхніх сімей. Повернення воїнів з полів збройного протистояння, перехід до мирного способу життя в приймаючі громади передбачає прийняття нових правил та двосторонню адаптацію, що може зайняти певний час.

В Україні процес реінтеграції ветеранів війни до цивільного життя здійснюється шляхом надання пільг та послуг, які забезпечуються центральними органами виконавчої влади, територіальними громадами, які керуються 208 нормативно-правовими актами [28; 30]. Однак через багатогранність проблем і потреб ветеранів, обмеженість доступних ресурсів та брак коштів, і ветеранів війни, і у суспільства в цілому панує думка, що держава та громади недостатньо результативні для своїх громадян. Більш того, виклики сучасності та недосконалість ветеранської політики потребують від уряду України розробки і реалізації комплексу заходів, спрямованого на формування дієвої публічної політики і концептуальних основ вирішення проблем сімей ветеранів, спрямування їх потенціалу для підсилення місцевих громад та відновлення України.

Різні аспекти державного регулювання захисту прав ветеранів та їх реінтеграцію до цивільного життя у своїх наукових працях досліджували П.В. Ворона, І. Л. Грабчук, Л. Є. Кісіль, О. Л. Корольчук, М. В. Кравченко, Л.П. Чепіга, та ін. Разом з тим, наразі недостатньо проведено досліджень сталої реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад в прифронтових регіонах, що й зумовило вибір теми даної роботи та підтверджує актуальність дослідження.

Об'єктом дослідження є процеси публічного управління у сфері реінтеграції та підтримки ветеранів війни в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови в Україні.

Предметом дослідження є формування системи реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади, зокрема на прикладі територіальних громад Дніпропетровської області.

Метою даної роботи є розроблення комплексних напрямів реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, а також обґрунтування практичних рекомендацій і заходів на прикладі територіальних громад Дніпропетровської області.

Відповідно до поставленої мети, окреслено наступне коло завдань:

- проаналізувати вплив воєнного стану та надзвичайних ситуацій на трансформацію системи публічного управління в Україні в контексті формування політики реінтеграції ветеранів війни, а також визначити поняття «реінтеграція» та охарактеризувати нормативно-правові засади реалізації державної та місцевих політик щодо підтримки ветеранів в Україні, зокрема на рівні територіальних громад;
- дослідити зарубіжний досвід реінтеграції ветеранів війни на рівні місцевих громад та визначити можливості його адаптації в українських умовах;
- визначити та охарактеризувати основні суб'єкти реалізації політики реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади та проаналізувати їх повноваження, сфери відповідальності та взаємодії;
- розкрити роль публічних послуг як інструменту реінтеграції ветеранів війни на місцевому рівні, а також проаналізувати форми взаємодії органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями у процесі реінтеграції ветеранів;
- дослідити стан формування системи реінтеграції ветеранів у територіальних громадах Дніпропетровської області, зокрема через місцеві програми та проєкти;
- оцінити впровадження цифрових сервісів та інструментів підтримки ветеранів у територіальних громадах;
- запропонувати та розробити заходи з формування мереж підтримки реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення поставлених в роботі завдань застосовано міждисциплінарний, системний підходи, загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, серед яких: порівняльно-правовий – при аналізі зарубіжного досвіду реалізації довгострокових рішень щодо реінтеграції досліджуваної категорії громадян; методи систематизації,

узагальнення, нормативного аналізу – під час опрацювання наукових та нормативних джерел; класифікації – для групування за певними ознаками нормативно-правових актів, принципів і механізмів державного управління в сфері реінтеграції та підтримки ветеранів війни.

Використання широкого комплексу методів дослідження дало змогу комплексно розглянути наукову проблему реінтеграції ветеранів війни до цивільного життя, сформулювати узагальнення, висновки, рекомендації щодо вдосконалення системи державної ветеранської політики в сфері реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Теоретико-методологічною основою роботи стали наукові праці, нормативно-правові акти, статистичні дані Міністерства у справах ветеранів України, Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, аналітичні матеріали управління з питань ветеранської політики Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Основні положення та рекомендації кваліфікаційної роботи апробовані в межах реалізації проєкту «Громада для Ветеранів – Ветерани для Громади» відкритої конкурсної програми «ВАРТО: Єднання 2.0» від Українського ветеранського фонду Громадською організацією «Дніпропетровська обласна спілка учасників війни, бойових дій та силових структур», що проводиться спільно з Громадською організацією «Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання» за участі амбасадорів проєкту ТИТАНИ.UA.

Логіка проведеного дослідження зумовила структуру роботи: вступ, три розділи (дев'ять підрозділів), висновки, загальний обсяг яких складає 90 сторінок. Список використаних джерел містить 91 найменування, у тому числі 5 іноземною мовою. Положення основного тексту доповнює матеріал, викладений у 4 додатках.

Практична значимість отриманих висновків полягає у тому, що вони можуть бути використані при вдосконаленні системи державної та місцевих ветеранських політик щодо реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, зокрема при розробці програм підтримки ветеранської спільноти в процесі переходу до цивільного життя, стратегій ветеранської політики, а також під час подальших досліджень реінтеграційних процесів ветеранської спільноти на рівні територіальних громад.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЦИВІЛЬНЕ ЖИТТЯ

1.1 Вплив воєнного стану та надзвичайних ситуацій на трансформацію системи публічного управління в Україні

Публічне управління – це цілеспрямований вплив органів державної влади та місцевого самоврядування на суспільні процеси з метою забезпечення суспільного порядку, розвитку та захисту прав громадян. В умовах надзвичайного або воєнного стану ця функція набуває особливого характеру: зростає значення оперативності, централізації рішень, координації між різними рівнями управління, а також чіткої ієрархії підпорядкування.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та безпеки громадян у разі збройної агресії або загрози вторгнення [31]. У цьому контексті публічне управління трансформується із звичайного адміністративного управління у кризове або адаптивне управління, що вимагає нових інструментів, методів і процедур.

Згідно з позиціями науковців кризове управління – це система дій, спрямованих на мінімізацію втрат у ситуаціях надзвичайної загрози суспільному розвитку, яка потребує швидкої мобілізації ресурсів, чіткої комунікації та ефективного лідерства [18].

Публічне управління характеризується як процес колективного прийняття і впровадження стратегічних рішень на засадах узгодження та координування

мети й дій усіх ключових учасників [87, с. 28]. Сучасний етап розвитку Української держави визначається необхідністю побудови такої системи публічного управління, що буде забезпечувати ефективну взаємодію публічної влади (органів державного управління та місцевого самоврядування) та громадянського суспільства.

Публічне управління є системою управління, в якій взаємодіють органи державної та місцевої влади, різноманітних організаційно-правових форм та громадяни, що безпосередньо беруть участь в процесі суспільного розвитку держави. Ключовою метою формування та функціонування системи публічного управління є розроблення та реалізація соціально-економічної політики, що направлена на підвищення рівня життя населення. Успіх її реалізації залежить не тільки від функціонування різних державних інститутів, але і від того, наскільки суспільство сприймає цю політику, розділяє мету, механізми, принципи її втілення, довіряє їй.

Побудова та функціонування правової демократичної держави неможлива без ефективної системи публічного управління. В умовах довготривалої військової агресії Російської Федерації проти України, що триває з лютого 2014 року, з'явилися нові соціальні групи та категорії населення – учасники АТО/ООС, Захисники і Захисниці України, які мають свої цінності, потреби, інтереси, стійкі переконання та особливості.

Згідно з аналітичними даними Єдиного державного реєстру ветеранів війни (далі – ЄДРВВ) на 01 січня 2022 року в Україні налічується 851 068 ветеранів, членів сімей таких осіб та членів сімей загиблих (померлих), серед яких 33,6% або 286 036 жінок. Серед регіонів України найбільша кількість ветеранів та членів їх сімей зосереджена в Дніпропетровській області, а саме: 67 125 осіб або 7,9% від загальної кількості по Україні [49].

З моменту повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року кількість осіб, які стали на захист суверенітету й територіальної цілісності країни та основоположних цінностей – миру, цінності людського життя, прав людини та

верховенства права, значно зросла і після перемоги прогнозується до 5 мільйонів ветеранів [23]. Крім того, в умовах війни значно збільшилась кількість осіб, які отримали поранення, контузії, каліцтва, та кількість родин, які втратили члена сім'ї під час бойових дій. Чисельність осіб, яким буде встановлено такий статус прогнозовано збільшиться щонайменше у два рази і вони всі потребуватимуть отримання державних гарантій та сервісів.

Тому після 24 лютого 2022 року особливої актуальності набувають питання, щодо злагодженої взаємодії між органами влади та громадянським суспільством, особливо в умовах тих викликів та потреб, що на сьогодні склалися для сучасного суспільства. Крім того, Україна зіткнулась з необхідністю докорінної адаптації всієї системи публічного управління до умов повномасштабної військової агресії. Основні особливості цієї трансформації включають такі, як:

1. Посилення вертикалі виконавчої влади. Розширено повноваження Президента як Верховного Головнокомандувача, створено військові адміністрації в регіонах і громадах. Координація між рівнями управління здійснюється у надзвичайно централізованій формі [65].

2. Впровадження кризового менеджменту. Уряд та інші центральні органи виконавчої влади (далі – ЦОВВ) перейшли до оперативного режиму роботи – управлінські рішення ухвалюються в умовах невизначеності, за принципом гнучкого реагування. Активізовано використання цифрових інструментів (наприклад, застосунок «Дія» для комунікації з населенням).

3. Взаємодія з військовими структурами. Управлінські процеси поєднуються з воєнним командуванням, що зумовлює унікальний формат функціонування держави – цивільно-військове управління. Важливу роль відіграє Рада національної безпеки і оборони України, яка координує дії органів виконавчої влади у сфері безпеки та оборони [57].

4. Збереження функціональності органів місцевого самоврядування. Попри загрози органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) продовжують

виконувати свої повноваження в межах нових умов, співпрацюючи з військовими адміністраціями. Такий симбіоз має гібридний характер: деякі повноваження передано органам виконавчої влади, інші – залишено на місцях.

5. Фокус на безперервність державних функцій. У кризових умовах держава повинна забезпечити сталість базових сервісів: охорону здоров'я, освіту, продовольчу безпеку, фінансову систему. Це вимагає чіткого планування, ресурсного резервування та управління ризиками.

Адаптивне та резиліентне управління. У сучасних дослідженнях підкреслюється необхідність переходу від традиційної бюрократичної моделі до адаптивного управління (adaptive governance), здатного ефективно реагувати на непередбачувані виклики [82]. Ключовими рисами такого управління є такі, як:

- децентралізованість у межах централізованої координації;
- швидке делегування повноважень;
- управління знаннями та інформацією в режимі реального часу;
- гнучкість і відкритість до змін.

Таким чином, публічне управління в умовах надзвичайного та воєнного стану набуває нових організаційно-правових форм, де головними чинниками ефективності є адаптивність, координованість, цифровізація, а також спроможність системи швидко відновлюватися після шоків. Такий досвід стає основою для модернізації системи публічного управління в післявоєнний період, з урахуванням нових викликів безпеки та стійкості держави.

1.2 Нормативно-правові засади державної та місцевих політик щодо підтримки ветеранів в Україні. Сутність реінтеграції

Повернення військових до цивільного життя є складним процесом, який пов'язаний з подоланням багатьох викликів. Період реінтеграції з військової служби у цивільне життя може сприйматися колишніми військовослужбовцями

як надзвичайно стресовий. Як відмічають автори «Концепції політики щодо ветеранів та їхніх сімей», повернення до цивільного життя – це продовження випробування війною, а не миттєве полегшення від неї» [37].

В численних дослідженнях психологічних, фізичних, соціально-економічних потреб українських ветеранів, які проводяться з початку протистояння російській агресії з 2014 року, фіксуються проблеми, з якими стикаються ветерани та члени їхніх родин, зокрема проблеми:

- фізичного та психічного здоров'я, такі як ампутації, черепно-мозкові травми, втрата слуху та зору, посттравматичний стресовий розлад, депресія, тривога; члени сім'ї також можуть відчувати вторинний травматичний стрес через досвід своїх близьких;

- працевлаштування та фінансові труднощі – ветеранам може бути важко знайти роботу після повернення зі служби;

- у стосунках, оскільки стрес, пов'язаний із військовою службою, а також проблеми з фізичним і психічним здоров'ям можуть погіршити стосунки з партнером або партнеркою, дітьми та іншими членами сім'ї;

- з житлом: деяким ветеранам може бути важко знайти стабільне житло після повернення зі служби;

- пов'язані із соціальною ізоляцією: ветерани можуть відчувати себе ізольованими від друзів і членів родини, які не розуміють їхній досвід.

- пов'язані з доступом до медичної допомоги та допоміжних послуг, таких як лікування психічного здоров'я, отримання соціальних пільг з інвалідності, тощо [72; 89].

Також дослідження, яке було проведено Соціологічною групою «Рейтинг» на замовлення Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту по всій Україні (крім окупованих територій Криму, Донецької та Луганської областей) у період з 01 по 05 лютого 2023 року методом телефонного інтерв'ю з використанням комп'ютера (САТІ) на основі випадкової вибірки номерів мобільних телефонів.

Всього було опитано 2,000 жителів України віком 18 років і старше. До вибірки не включені громадяни, які наразі перебувають за межами України. Отримані дані опитування свідчать, що ветерани та ветеранки особливу увагу звертають на потреби у фізичній та психологічній реабілітації, а також на потреби реінтеграції та соціалізації ветеранів у суспільство шляхом створення можливостей для саморозвитку, навчання та зайнятості після звільнення зі служби [54, с. 58].

Відповідно до Комплексних стандартів роззброєння, демобілізації та реінтеграції (далі – КСРДР), розроблених Організацією Об'єднаних Націй (далі – ООН), реінтеграція колишніх комбатантів розглядається як ключова кінцева мета цих процесів.

Реінтеграція трактується як «...процес, за допомогою якого екскомбатанти набувають цивільного статусу і отримують стабільну зайнятість і дохід. Реінтеграція є, по суті, соціально-економічним процесом з відкритими часовими рамками, який відбувається, передусім, у громадах на місцевому рівні. Вона є частиною загального розвитку країни й національної відповідальності» [55, с. 121]. Український уряд активно працює над формуванням та реалізацією державної політики, орієнтованої на підтримку ветеранів війни та членів їхніх родин у процесі повернення до мирного життя [47].

У Доповіді Генерального секретаря ООН Бан Кі-муна щодо Інтегрованих стандартів ООН з роззброєння, демобілізації та реінтеграції (2011 рік) підкреслюється, що «...економічні аспекти, попри ключову роль, є недостатніми для стійкої реінтеграції екс-комбатантів. Серйозне врахування соціальних та політичних аспектів реінтеграції... також є вирішальним для забезпечення стабільності та успіху програм реінтеграції, включаючи такі заходи, як психосоціальна підтримка, консультування з питань психічного здоров'я, стаціонарне лікування та медико-санітарне забезпечення, а також..., доступ до правосуддя, участь у політичних процесах» [55, с. 121].

У науковій літературі відсутнє єдине загальноприйняте визначення поняття «реінтеграції військових до цивільного життя». Поряд із терміном «реінтеграція» використовуються й інші, пов'язані з ним терміни, такі як «реадаптація», «перехід», а також часто зустрічається поєднання понять «реабілітація та реінтеграція», що ускладнює розуміння та використання цих термінів. Елніцький Ч., Фішер М., Блевінс К. провели концептуальний аналіз використання поняття реінтеграції в науковій психологічній літературі, розмежувавши його з пов'язаними поняттями, такими як концепція переходу, реадаптація та інтеграція у спільноту.

Поняття «соціально-психологічна реадаптація», як і процес, що йому відповідає, основну увагу зосереджують на подоланні колишніми військовослужбовцями психологічних та емоційних проблем, які є наслідком участі у бойових діях. Термін «реадаптація» використовується для позначення проблем психологічного здоров'я та соціальних проблем у широкому спектрі життєвих ролей, включаючи роботу, освіту, міжособистісні відносини та здоров'я [6]. Інші автори також підкреслюють, що програми реадаптації здійснюються, щоб допомогти екс-комбатантам упродовж обмеженого періоду часу до початку програми реінтеграції, заповнюючи у такий спосіб прогалину в підтримці, яка часто існує між заходами демобілізації та реінтеграції. Якщо реінтеграція – це довгостроковий, безперервний соціально-економічний процес розвитку, то реадаптація – це короткострокова допомога для забезпечення невідкладних потреб [55].

Концепція переходу до цивільного життя, в свою чергу, основну увагу приділяє переміщенню індивіда до різного роду цивільних закладів, рух в межах системи соціальних інститутів, які надають послуги, що пов'язані зі статусом ветерана [6].

Вітчизняні автори також застосовують власне поняття «повернення» замість «реінтеграції». Воно означає процес повернення після завершення служби до цивільного життя та його відбудову. Це комплексний процес, який

включає повернення до соціальних ролей у цивільному житті, психологічну адаптацію і піклування про власний добробут після служби (здоров'я, значиму діяльність у житті, наявність житла тощо). Термін «повернення», на думку авторів, краще описує те, що відбувається після завершення служби у житті ветеранів, а також наголошує на суб'єктності ветерана у цьому процесі [85].

Необхідною передумовою ефективності реінтеграції колишніх військових, які отримали психологічну травму, є проходження ними психологічної реабілітації. Психологічна реабілітація – це система медико-психологічних, педагогічних, соціальних заходів, спрямованих на відновлення, корекцію або компенсацію порушених психічних функцій, станів, особистісного та військового статусу військовослужбовця, що отримав психічну травму. Психологічна реабілітація є критично важливою не лише для психофізичного та емоційного відновлення ветеранів війни, а й успішного втілення їхніх життєвих проєктів після повернення з зони бойових дій. «Свідченням успішного кінцевого результату соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців ... мають бути: задоволеність вирішенням матеріальних і життєвих проблем; відчуття «свободи від війни»; психологічна стабільність особистості; сімейне благополуччя; відсутність суїцидів; невживання наркотиків та алкоголю; успішна професійна реалізація» [33].

Найчастіше в сучасній психологічній літературі для опису процесу і результату повернення колишніх військовослужбовців до цивільного життя використовується термін «реінтеграція». Реінтеграція у цивільне життя розглядається як широка, цілісна концепція загального психосоціального функціонування колишніх військовослужбовців, яка охоплює психологічне та фізичне здоров'я. Реінтеграцію колишніх військовослужбовців визначають як процес і результат відновлення ролей у сім'ї, громаді та на робочому місці [6].

Вітчизняні дослідники вважають, що недостатньо розглядати реінтеграцію тільки як повернення до виконання тих соціальних і професійних ролей, які військовослужбовці виконували перед службою в армії, та

підкреслюють, що «реінтеграція учасників бойових дій покликана не повернути екс-комбатанта до того стану, в якому він перебував до участі у військових діях, а показати йому, як співіснувати з отриманим бойовим досвідом та можливими проявами воєнно-травматичного стресу, де процес реінтеграції як повторна професійна та соціальна інтеграція, насправді виступає комплексною системою поновлення цілісності особистості екскомбатанта в умовах мирного життя» [6, с. 28–34].

Успішність реінтеграції також пов'язують із подоланням кризи ідентичності, яка може виникнути у колишніх військовослужбовців під час переходу до цивільного життя. Криза ідентичності визначається як переживання стресу, викликаного конфліктом ідентичності, що часто супроводжує життєві переходи: «Хто я тепер?», «Як я змінився?» або «Хто я?».

Перехід від військового життя до цивільного вважається одним із найнапруженіших життєвих переходів. Проблеми ідентичності все частіше розглядаються як ключові труднощі у реінтеграції багатьох ветеранів до цивільного життя. З одного боку, криза ідентичності є природним процесом, який переживають люди під час значних життєвих змін, і багато ветеранів успішно вирішують труднощі з самоідентифікацією. З іншого боку, численні дослідження свідчать про те, що криза розвитку ідентичності сприяє тому стресу, який багато ветеранів відчувають, повертаючись до цивільного життя.

Реінтеграція в цивільне життя після служби вимагає від ветеранів побудови післявоєнної ідентичності, яка дозволить їм комфортно адаптуватися у цивільному світі. Ідентичність ветерана визначають як «ту частину самосприйняття, яка відображає минулий військовий досвід у сучасному цивільному просторі». Труднощі з самоідентифікацією після виходу зі служби можуть бути притаманні тим ветеранам, які сформували стійку «військову» ідентичність. Багато авторів зазначають, що формалізований та інтенсивний процес формування військової ідентичності під час підготовки новобранців не має аналогічного процесу під час звільнення, який міг би допомогти в створенні

післявоєнних ідентичностей, більш придатних для цивільного життя. Ветерани з інвалідністю, вирішуючи питання ідентичності, також стикаються з додатковими труднощами, пов'язаними зі змінами в стані здоров'я. Для реінтеграції в цивільне життя ветерани повинні навчитися поєднувати свою військову ідентичність з новою цивільною ідентичністю [90].

Вітчизняні дослідники, обговорюючи проблеми переходу військовослужбовців до цивільного життя, наголошують на тому, що ветерани мають бути не лише об'єктами, але й суб'єктами процесу реінтеграції. «Реінтеграція є не лише суспільним, але й глибоко індивідуальним процесом, який потребує особистої зацікавленості та безпосередньої участі суб'єкта реінтеграційних заходів. Реінтеграція покликана сприяти регулюванню особою свого життя та її участі в суспільних процесах, а також виступає керованим (з боку держави та її інституцій) і активним (з боку конкретної особи) процесом змін, який є запорукою консолідації та стабілізації суспільства та дотримання прав людини» [6].

Таким чином, реінтеграція в цивільне життя є складним і багаторівневим процесом, за допомогою якого ветерани військової служби та їх найближчі члени сім'ї досягають і підтримують стабільний рівень психологічного, фізичного та економічного благополуччя; досягають післявоєнної ідентичності, що дозволяє їм займатися продуктивною діяльністю та створювати соціальні зв'язки, які відповідають їх індивідуальним життєвим цілям, бажанням і можливостям [90]. Реінтеграція ветеранів до цивільного життя є довготривалим процесом, який відбувається на державному рівні, на рівні громади та індивідуальному рівні.

На державному рівні реінтеграція ветеранів визначається політикою Міністерства у справах ветеранів України та реалізується через ряд державних програм та проектів. Держава розробляє прозору та доступну систему підтримки ветеранів, забезпечує чітку і стабільну взаємодію між ветеранами та державними установами. Центральна роль держави полягає в своєчасному

плануванні, відповідному реагуванні на потреби ветеранів та забезпеченні належної системи підтримки, що реалізується через надання пільг та послуг у структурованому та систематизованому вигляді.

Так, Міністерство у справах ветеранів України спільно з Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX (далі – IREX) реалізовує дві програми – «Програма реінтеграції ветеранів» та «Український фонд швидкого реагування (URRF)». Програми реінтеграції ветеранів, яку команда IREX в Україні почала реалізувати з 2019 року, безпосередньо вплинули на життя понад 200 тисяч захисників, захисниць та членів їхніх родин. IREX співпрацює з організаціями, які працюють на рівні громад та областей і надають ветеранам та ветеранкам послуги з реінтеграції до цивільного життя. Ці програми передбачають розширення доступу до психосоціальної підтримки ветеранів, збільшення можливостей для працевлаштування та професійного навчання [27].

На рівні громади відбувається основний процес переходу учасників бойових дій до цивільного життя. Адже на громаду покладається місія супроводу ветерана за різними напрямками в процесі реінтеграції. При цьому коректно організовані реінтеграційні заходи на державному та регіональному рівнях сприяють створенню середовища довіри та безпеки, яке є важливим для успіху будь-якого мирного процесу. Зусилля громади можуть забезпечити доступ до ресурсів і підтримки, що є необхідними для вирішення проблем фізичного та психічного здоров'я ветеранів. Це також допомагає покращити їх загальне самопочуття та якість життя. З іншого боку, успішна реінтеграція ветеранів, членів їхніх сімей та членів сімей загиблих захисників є найважливішим аспектом зменшення їх вразливості.

На індивідуальному рівні реінтеграція відбувається в процесі взаємодії ветерана з найближчим оточенням: з членами родини, друзями, колегами, представниками служб та сервісів по вирішенню конкретних індивідуальних проблем, які є соціальними та психологічними наслідками військової агресії Російської Федерації. На цьому рівні реінтеграційна підтримка реалізується

через просвітницькі програми для населення та психологічну допомогу для членів родин ветеранів. Особлива увага приділяється вирішенню психологічних проблем подружжя, налагодженню сімейних стосунків, а також підтримці психоемоційного здоров'я та забезпеченню психологічної стабільності ветеранів у повсякденному житті. Наприклад, для ветеранів та членів їхніх родин, а також для фахівців, які надають підтримку ветеранам та членам їхніх сімей, Українським ветеранським фондом розроблено «Дорожню карту» у системі надання психологічної, медичної та психіатричної допомоги» [72]; громадською організацією «Центр соціальноінклюзивного партнерства» за сприяння Програми розвитку ООН у межах проекту «Підтримка реабілітації людей з інвалідністю, спричиненою війною» розроблено посібник «Інтеграція людей з інвалідністю на відкритий ринок праці шляхом надання соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці», орієнтований на фахівців, які підтримують у працевлаштуванні людей з інвалідністю [27].

Протягом останніх років Українська держава зробила значний крок у формуванні та посиленні державної ветеранської політики. Зокрема, Уряд своїм розпорядженням від 31 грудня 2024 року № 1350-р затвердив Стратегію формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року (та операційний план заходів з її реалізації у 2025–2027 роках) [64].

Принциповим є розуміння важливості та реалізація принципу наскрізності ветеранської політики для всіх органів влади та ОМС. Відповідно до задекларованих норм, кожен орган виконавчої влади, регіональної влади, органів місцевого самоврядування має привести у відповідність до принципів Стратегії свої локальні політики та проекти взаємодії з ветеранами. Водночас на Міністерство у справах ветеранів України покладено функцію нагляду за цим процесом.

Виходячи із цих документів стратегічного характеру, поняття «державної ветеранської політики» та її мети можемо визначити так: наскрізність

державної ветеранської політики – від держави до рівня громад. Державна політика щодо ветеранів, ветеранок та членів їхніх сімей – це задекларований та описаний підхід держави щодо підтримки ветеранів та членів їхніх сімей, який розкриває мету такої підтримки, її цільову аудиторію, засоби та механізми забезпечення підтримки, а також інструменти вимірювання ефективності.

Мета державної ветеранської політики – гідне визнання внеску воїнів та їхніх сімей у захист країни, забезпечення комплексної державної підтримки для відновлення їхнього добробуту, який зазнав впливу внаслідок бойового досвіду.

Крім того, в Указі Президента України №512/2024 [1] від 22 серпня 2024 року «Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України», як додаткові інструменти реінтеграції ветеранів з'являються поняття ветеранських просторів, діяльність яких має бути масштабована всією Україною.

Зокрема, у розділі «Політика героїв» визначено п'ять базових напрямів ветеранської політики:

- розвиток реабілітаційних спроможностей;
- розгортання мережі ветеранських просторів;
- запуск інституту фахівців із супроводу ветеранів;
- додаткові освітні можливості для ветеранів;
- програми економічної та соціальної підтримки, житлові програми.

Виходячи з вищенаведеного, стратегічні цілі ветеранської політики чіткі та зрозумілі – мова іде про відновлення людського капіталу, про посилення складової безпеки та оборони, формування національної ідеї довкола образу захисників і захисниць. І все це на основі залучення потенціалу ветеранів і членів їх родин.

Для досягнення цих стратегічних цілей розроблені та впроваджуються нові інструменти ветеранської політики: діяльність фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб, ветеранські простори, ветеранський

адаптивний спорт, проекти в частині психологічної допомоги, діджиталізація управлінських процесів та спрощення надання базових послуг для ветеранів, апробовані успішні практики впровадження комплексних програм реабілітації, адаптації та інтеграції ветеранів у суспільство.

Отже, реінтеграція – це соціальний процес, спрямований на економічну, політичну, психологічну, політичну та соціальну асиміляцію колишніх учасників бойових дій та їх сімей у громадянське суспільство, через мобілізацію щонайменше трьох типів ресурсів, а саме особистих (наприклад, психологічні якості, самоцінність, самоконтроль), соціальних (наприклад, соціальна підтримка, якість стосунків, соціальна роль) і матеріальних (наприклад, гроші або матеріальні речі, які досяжні в діяльності).

1.3 Досвід зарубіжних країн щодо реінтеграції ветеранів війни на рівні місцевих громад

Для багатьох держав, які в той чи інший спосіб брали участь у військових конфліктах, важливим питанням є і залишається реінтеграція ветеранів. У цих країнах розроблені спеціальні програми, які покликані реабілітувати учасників бойових дій як фізіологічно, так і психологічно, а також соціально адаптуючи їх до життя в своїх громадах (Додаток Б).

Водночас жодна країна світу протягом останніх десятиліть не мала досвіду настільки масштабної та інтенсивної екзистенційної війни із застосуванням зброї масового ураження та прецеденту прямого вторгнення.

Спочатку зупинімось на досвіді щодо військовослужбовців. Так, у структурі органів виконавчої влади США питаннями підтримки як діючих, так і колишніх військовослужбовців займається Міністерство оборони. З цією метою в його складі утворено управління кадрів, статистики та пенсійного

забезпечення. Окремі питання також вирішує Міністерство охорони здоров'я і соціального забезпечення.

Питаннями реінтеграції, пільг і привілеїв ветеранів збройних сил США займається Міністерство у справах ветеранів (до 15.03.1989 цими питаннями займалося Управління у справах ветеранів. Підвищення його статусу до рівня Міністерства свідчить про значущість, яка надається в США питань соціального забезпечення колишніх військовослужбовців). Міністерство у справах ветеранів займається проблемами соціального захисту військовослужбовців та ветеранів збройних сил поза рамками відповідних спеціалізованих служб Міністерства оборони. Зазначене Міністерство відає справами по встановленню пільг, призначення допомоги та пенсій, захист прав колишніх військовослужбовців, учасників бойових дій, ветеранів, які перебувають на дійсній військовій службі.

До числа основних пільг, передбачених американським законодавством для ветеранів збройних сил США, відносяться: виплата допомоги по інвалідності; реалізація програми професійної реабілітації; надання допомоги в отриманні освіти; психотерапевтична допомога ветеранам війни у В'єтнамі; надання допомоги в працевлаштуванні; виплата допомоги по безробіттю; здійснювані на пільгових умовах медичне обслуговування, страхування життя, надання позик на будівництво житла, організація похорону і деякі інші послуги. Вищевказані види матеріального забезпечення затверджуються Конгресом [77].

Проблемами реінтеграції військовослужбовців та ветеранів збройних сил США разом з державними структурами активно займаються численні громадські організації, асоціації та фонди, в тому числі: Асоціація офіцерів у відставці; Національна асоціація вдів військовослужбовців; «Паралізовані ветерани Америки»; Асоціація «Дружини Золотих Зірок Америки», що об'єднує вдів військовослужбовців (ветеранів), які загинули під час виконання військового обов'язку або померлих від ран (професійних захворювань), отриманих в період проходження військової служби; Організація «Ветерани

зарубіжних воєн Сполучених Штатів», Асоціація сліпих ветеранів; Організація «Американські ветерани-інваліди»; Організація «Американці – колишні військовополонені» .

Значну допомогу військовому відомству в соціальний захист військовослужбовців, а також в орієнтації молоді надають різні асоціації, створені в збройних силах, в тому числі «Американська асоціація військовослужбовців рядового і сержантського складу». Основне завдання цих асоціацій – захист прав солдат, сержантів, офіцерів і членів їх сімей.

Характерною особливістю американського підходу до реінтеграції в цивільне життя військовослужбовців є здійснення її через спеціально розроблені програми. Типовий в цьому плані підхід до вирішення проблеми працевлаштування військовослужбовців і членів їх сімей. В кінці 80-х років Пентагон, міністерства видів збройних сил США, численні військові організації (асоціації армії, офіцерів, уоррент-офіцерів, сержантів, рядових запасу), які надають допомогу в забезпеченні роботою осіб, які вийшли з військової служби, створили в США спеціальну службу з питань працевлаштування осіб, які залишили ряди збройних сил. Співробітники цієї служби розробили і реалізували спеціальну програму «сполучення» військових і цивільних спеціальностей, завдяки якій кожен бажаючий знайти роботу може отримати інформацію про те, в яких галузях економіки його доцільно використовувати і де потрібні фахівці даного профілю [19].

Відповідно до законодавства США, пріоритетом при прийомі на роботу в урядові організації користуються учасники бойових дій, особи, які мають урядові нагороди або отримали за час служби інвалідність [27].

Франція – одна з небагатьох країн, в якій система державного управління в сфері захисту прав ветеранів формувалася багато століть. У даний час у Франції близько 800 тисяч ветеранів війни, з них 500 тисяч солдатів і офіцерів, 200 тисяч учасників Опору і приблизно 100 тисяч тих, хто був депортований до Німеччини. У країні діє Міністерство у справах колишніх військовослужбовців

і жертв війни. У його складі три управління: з історичної інформації, церемоній (організація національних свят) і загальних справ. У цій державній структурі працюють 90 чоловік, а її бюджет складає 26 мільярдів євро. Більш того, в кожному зі ста департаментів Франції є штатні працівники міністерства. Міністерство займається увічненням пам'яті героїв Опору і ветеранів війни з Німеччиною. Щорічно 11 листопада святково відзначається день закінчення Першої світової війни, а 8 травня – день закінчення Другої світової війни [36].

У французьких ветеранів існує пільга – вони отримують пенсію не з 65, як всі інші пенсіонери, а з 60 років. При цьому розмір пенсії настільки високий (від 3,5 до 5 тисяч євро), що, досягнувши пенсійного віку, люди починають подорожувати по світу. З недавніх пір ветеранами війни стали вважати колишніх військовополонених, а їх у Франції 1 мільйон 800 тисяч осіб. Крім того, до ветеранів війни віднесли бійців інтернаціональних бригад, що билися в Іспанії. Їх залишалось близько 100 чоловік.

У Франції організація реінтеграції ветеранів збройних сил здійснюється Міністерством оборони, а по ряду питань також Міністерствами праці, зайнятості та професійної підготовки, соціальних відносин, охорони здоров'я та міських справ і Міністерством ветеранів війни у В'єтнамі.

Закон «Про загальний статус військовослужбовців» встановлює правило принципової важливості: військовослужбовець користується правами і свободами, визнаними Конституцією за всяким громадянином, але одночасно повинен бути забезпечений і особливий статус військовослужбовця. Тракувати перераховані акти, роз'яснювати правила їх застосування може тільки Вища військова рада. В даний час у Франції домінує тенденція щодо того, щоб військовослужбовців певною мірою зрівняти в правах з іншими громадянами, за можливості зняти з солдатів і офіцерів обмеження і заборони.

Ухвалення найважливіших рішень у військовій сфері у Франції, як правило, супроводжує атмосфера гласності. Дискусії про військовий бюджет в Національних зборах детально висвітлюються не тільки в пресі, але і

спеціальними інформаційними службами парламенту, і Міністерства оборони. Інформаційна служба Міністерства оборони масовими тиражами публікує брошури, буклети, журнали, докладно висвітлюють різні аспекти життя французької армії. Серед цих видань – не тільки суто професійні, а й для цивільного населення. Наприклад, видаються комікси для домогосподарок. Завдяки їм платники податків можуть детально дізнатися, як і на що витрачається військовий бюджет. Показово, що питання, пов'язані з військовою політикою, вивчаються не тільки у військових навчальних закладах, а й у університетах.

На прикладі Франції можна вивчити досвід створення ефективно діючого механізму вирішення житлових проблем ветеранів для сталої реінтеграції в приймаючі громади. Розробкою основних напрямків житлової політики і конкретних житлових програм в рамках Міністерства оборони, підготовкою пропозицій щодо вдосконалення існуючих нормативних актів з цих питань займаються Вища військова рада у справах військової служби та Головне управління у справах військової служби і соціальних відносин. Конкретними питаннями, пов'язаними із забезпеченням житлом, займаються Головне адміністративно-господарське управління Міністерства оборони та Національне агентство з поліпшення житлових умов громадян Франції.

Крім державних структур, що займаються справами ветеранів, у Франції діють громадські організації, які об'єднують колишніх військовослужбовців і жертв війни. Всі вони входять в Союз асоціацій ветеранів Франції, засновником якого був видатний військовий і державний діяч Шарль де Голль. Союз заснований для захисту інтересів ветеранів не тільки Другої світової війни, а й тих, хто воював у В'єтнамі, в Алжирі і в інших країнах.

Гордістю ветеранів Франції залишається знаменитий Будинок інвалідів, що є одним з найбільш чудових архітектурних ансамблів Парижа. Історія його обчислюється декількома століттями. Сьогодні Будинок інвалідів – це музей військової слави Франції. Крім того, тут розміщений державний військовий

госпіталь, що реалізує свою діяльність в двох головних напрямках: хірургічної допомоги та реабілітації хворих. Сюди зазвичай приходять ветерани, у кого немає родини, хто залишився безпорадним і має потребу в турботі. Вони знаходяться тут на повному пансіоні. З пенсії 30 відсотків відраховуються Дому інвалідів, а решта зараховуються на банківські рахунки і витрачаються на розсуд інвалідів [24].

В інших західних державах діють аналогічні системи матеріального і соціального забезпечення військовослужбовців.

Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що під реінтеграцією ветеранів війни в Україні слід розуміти діяльність органів публічної влади, спрямовану на захист прав та гарантій осіб, які брали участь у захисту незалежності та суверенітету України та членів їх сімей. Адаптація підходів і використання успішного досвіду зарубіжних країн у сфері реінтеграції ветеранів, а також удосконалення системи публічного управління щодо захисту їх прав можуть стати ефективним прикладом підтримки цього процесу. Чисельні громадські організації спільно з державними структурами забезпечують захист прав та інтересів військовослужбовців, які звільняються в запас або відставку, допомагають використовувати досвід у цивільному житті, займаються їх перепідготовкою та перенавчанням, та ін. Зокрема, значущості набуває діяльність різних громадських організацій. Водночас масштаби цільової аудиторії ветеранської політики, складність та багатогрогранність проблем і потреб ветеранів в Україні, обмеженість доступних ресурсів – визначає специфіку українського досвіду реінтеграції.

РОЗДІЛ 2

ПІДХОДИ ДО РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

2.1 Суб'єкти реалізації політики реінтеграції ветеранів війни в територіальній громаді

Система суб'єктів що забезпечують реалізацію політики реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади права являє собою комплекс взаємодіючих державних та місцевих інституцій діяльність яких спрямована на реалізацію соціальних, адміністративних, медичних та правових гарантій ветеранів. Її функціонування базується на принципах законності, інституційної координації, доступності публічних послуг і пріоритетності прав людини, що прямо впливає з Конституції України та спеціальних законів.

Президент України виступає ключовою політичною фігурою у системі забезпечення прав та підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, оскільки саме він визначає стратегічні засади оборонної політики та гарантує соціальний захист військових, як верховний головнокомандувач, в тому числі щодо забезпечення ефективної суспільної та економічної реінтеграції військовослужбовців під час їх переходу від військової служби до цивільного життя, підтримки членів їх сімей.

Взаємодія президента з іншими інституціями у сфері забезпечення прав військовослужбовців має стратегічний характер, оскільки саме Президент задає нормативно та управлінську «вісь оборонної політики». Його рішення визначають не лише військово-операційні пріоритети, а й структурний вектор соціальної, медичної та адміністративної підтримки військових після демобілізації.

Верховна Рада України забезпечує нормативно-правову основу для функціонування системи захисту прав ветеранів, ухвалюючи закони, що визначають порядок соціального та медичного забезпечення. Парламент також здійснює політичний та інституційний контроль за урядом, у частині виконання державних гарантій для ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) виконує координаційну та управлінську роль у сфері забезпечення прав ветеранів війни, формуючи державні ветеранські програми підтримки і стандарти надання їм послуг. Через систему міністерств КМУ організовує реалізацію правових гарантій встановлених Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами.

КМУ – це «інституційний вузол», який з'єднує політичні рішення з адміністративною практикою. У взаємодії з Міністерством у справах ветеранів, Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерством оборони України, Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством цифрової трансформації України та Пенсійним фондом України, уряд виступає координатором та інтегратором, що перетворює державну політику на стандартизовані процедури й реальні публічні послуги в територіальних громадах.

Міністерство у справах ветеранів України є центральним органом виконавчої влади, який безпосередньо забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, постраждалих учасників Революції Гідності, членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП) є базовою ланкою у системі адміністративного та соціального забезпечення ветеранів війни. Вони здійснюють військовий облік, оформлюють документи для мобілізації, забезпечують видачу довідок, координують

соціальні виплати, а також супроводжують процедури оформлення інвалідності та статусів. Їх функції безпосередньо впливають на доступ військового до публічних послуг. ТЦК та СП є точкою перетину військового і цивільного адміністрування, тому взаємодія цього органу одна з найінтенсивніших у всій системі реінтеграції.

У зв'язку з набранням чинності Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та проведенням в Україні децентралізації влади ОМС надано більше можливостей та ресурсів самостійно вирішувати питання місцевого значення у різноманітних сферах суспільного життя, включаючи соціальний захист різних груп населення, у тому числі ветеранів та їх сімей.

Реалізація повноважень ОМС супроводжується дотриманням певних організаційних та правових вимог, що фактично становить роботу представницьких ОМС – сільських, селищних та міських рад, а також роботи їх виконавчих органів. Їх повноваження регулюються та визначаються ст. 143 Конституції України та ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування». Частина перша ст. 143 Конституції України визначає, що «...територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції» [35]. Саме територіальні громади мають право створювати власні органи на виконання тих чи інших функцій, затверджувати програми, які поширюються

на мешканців відповідної території, в тому числі для додаткової підтримки ветеранів.

Так, на рівні ОМС триває процес створення відповідних структурних підрозділів (сектори, відділи, управління, департаменти) з питань реалізації ветеранської політики, відокремлені від напрямку соціального захисту населення. Водночас, реалізація ветеранської політики на місцях покладена на інститут фахівців із супроводу ветеранів і демобілізованих осіб, переважна більшість з яких, принаймні станом на початок червня 2025 року, працевлаштована у комунальних установах та закладах системи соціального захисту.

Створена система супроводу передбачає комплекс заходів на всіх рівнях, й у військовому, і в цивільному середовищах у частині гарантування прав військовослужбовців (службовців) і членів їхніх сімей, виконання їхніх соціальних, освітніх, економічних, медичних тощо потреб, забезпечення гідного ставлення за життя та, у разі загибелі чи смерті, реалізації повноцінних та ефективних програм вшанування.

Ще одним суб'єктом реінтеграції ветеранів війни в громаді є ветеранський простір – багатофункціональний заклад, метою діяльності якого є реінтеграція ветеранів і членів їхніх сімей шляхом надання їм інформаційно-консультаційної підтримки та організації їхньої реабілітації й адаптації. Ветеранський простір, відповідно до Наказу Міністерства у справах ветеранів України від 05 червня 2024 року №168, є одним із елементів реінтеграції ветеранів, а також ідеальним місцем працевлаштування фахівця із супроводу ветеранів і демобілізованих осіб.

Отже, з військової служби ветерани повертаються в громади. Їх шлях під час переходу від військової служби до цивільного життя веде до родини, громади, трудових колективів. Саме тому лідери ОМС сьогодні є найактивнішими стейкхолдерами, які потребують чіткого алгоритму дій в питаннях реінтеграції та реабілітації ветеранів.

2.2 Публічні послуги як інструмент реінтеграції ветеранів війни на місцевому рівні

Публічні послуги для ветеранів війни – це організована діяльність держави, що спрямована на реалізацію їх адміністративних, правових, соціальних та інших потреб шляхом роботи різних сервісів. Тобто це матеріальний прояв державних гарантій, що перетворюють законодавчо визначені права ветеранів війни у конкретні, доступні для реалізації механізми.

У сфері захисту прав ветеранів війни публічні послуги виконують подвійну функцію. По-перше, вони виступають інструментом забезпечення реалізації прав, гарантованих Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами, шляхом надання адміністративних та інших видів послуг. По-друге, публічні послуги є складовою інфраструктури гарантування соціального і правового статусу ветеранів, забезпечуючи координацію діяльності суб'єктів публічної влади в межах єдиної системи взаємодії.

Публічні послуги, що забезпечують реалізацію прав ветеранів війни та членів їхніх сімей поділяються на: адміністративні послуги та соціальні послуги, медичні послуги.

Адміністративні послуги – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону (ст. 1) [13].

Соціальні публічні послуги – складають основний блок державних гарантій, спрямованих на забезпечення реалізації соціальних прав та гарантій ветеранів війни через Міністерство у справах ветеранів України, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, Пенсійний фонд України, органи місцевого самоврядування та інтегровані цифрові сервіси. До них належать:

- соціальні виплати – основа державної підтримки, що дозволяє ветеранам війни мати достатній рівень життя;

- компенсація за поранення або встановлення інвалідності – дозволяє мати достатню матеріальну спроможність для відновлення після поранення, отриманого в результаті бойових дій, чи довічне матеріальне утримання, наприклад, внаслідок встановлення групи інвалідності. До цього виду виплат належать: одноразова грошова допомога у разі поранення, контузії, травми, що отримані під час виконання завдань за призначенням, довічна пенсія за інвалідністю, компенсація витрат на лікування, протезування, реабілітацію, санаторно-курортне лікування;

- забезпечення житлом – спрямоване на надання гідних умов проживання (постановка на квартирний облік, компенсація за піднайом житла, пріоритетне право сімей загиблих військовослужбовців на отримання житла);

- допомога від держави сім'ям загиблих – спрямована на матеріальну підтримку та забезпечення гідних умов існування родин полеглих воїнів. Вона може бути у вигляді: одноразової державної допомоги в разі загибелі військовослужбовця, пенсії у зв'язку із втратою годувальника, соціальної стипендії дітям загиблих військовослужбовців, субсидії на оплату комунальних послуг і т.п.;

- одноразові грошові виплати – мають компенсаторний характер та виконують функцію матеріальної підтримки у критичних життєвих ситуаціях.

Медичні публічні послуги – один із основних елементів системи соціального і правового захисту ветеранів, оскільки вони забезпечують реалізацію права, що гарантується державою, на охорону здоров'я, медичну допомогу, реабілітацію чи відновлення після поранень. Вони реалізуються через систему органів охорони здоров'я: Міністерство охорони здоров'я України, медичні служби Збройних Сил України, військово-лікарські комісії, служби Національної системи здоров'я України.

У підсумку слід зазначити, що публічні послуги для ветеранів війни є ключовим механізмом реалізації їх прав, закріплених законодавством України. Вони охоплюють адміністративні, соціальні та медичні послуги, спрямовані на

задоволення потреб ветеранів і їх родин. Завдяки цим послугам держава забезпечує не лише формальне визнання, а й сприяє реінтеграції ветеранів війни, інтегруючи різні органи влади в єдину систему підтримки.

2.3 Взаємодія органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями у процесі реінтеграції ветеранів

Умови повномасштабної війни, що триває в Україні з 2022 року, призвели до необхідності формування нової моделі публічного управління, в якій центральну роль відіграє ефективна взаємодія органів державної влади з військовими адміністраціями, громадськими організаціями та волонтерськими об'єднаннями. Така синергія стала ключовим фактором для забезпечення оперативного реагування на кризові виклики, збереження соціальної стабільності та підтримки обороноздатності держави.

Після введення воєнного стану Президентом України на підставі указу №64/2022 [65] було створено військові адміністрації у ряді регіонів, які набули повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у разі їхньої неспроможності здійснювати повноваження. Основними напрямками взаємодії органів державної влади з військовими адміністраціями стали такі:

- координація питань безпеки і оборони, евакуації населення, логістики гуманітарної допомоги;
- управління критичною інфраструктурою – енергетикою, водопостачанням, транспортом;
- інформаційна взаємодія – обмін оперативними даними, єдині комунікаційні протоколи;
- забезпечення законності на відповідних територіях через реалізацію особливих повноважень, передбачених Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [23].

Фактичне злиття цивільного та військового управління в ряді регіонів засвідчило потребу в гнучкості адміністративної системи та її здатності діяти в умовах надзвичайних викликів [68]. Органи публічної влади під час війни були змушені звернутися до громадських організацій, які стали джерелом експертизи, мобілізації ресурсів та громадського контролю. Серед ключових форм такої взаємодії можна виділити наступні:

1) залучення громадськості до координаційних штабів, консультативно-дорадчих органів при місцевих органах влади;

2) участь громадських організацій у моніторингу дотримання прав ветеранів війни та постраждалого від збройної агресії населення, розподілу гуманітарної допомоги, забезпечення медичних послуг;

3) використання громадських платформ для збору даних з територій, що постраждали від бойових дій (наприклад, про зруйноване житло);

4) організація консультацій з населенням для оперативного виявлення потреб та пріоритетів допомоги.

Такий формат співпраці став важливою основою для посилення довіри населення до органів влади, а також підвищення ефективності реалізації управлінських рішень в умовах швидко змінної ситуації [43].

Однією з найпотужніших ланок підтримки держави під час війни стали представники волонтерських рухів, які з перших днів вторгнення взяли на себе виконання критично важливих функцій, зокрема, таких як логістика гуманітарної допомоги, постачання амуніції та медикаментів; евакуація населення з небезпечних територій; інформаційна протидія ворожій пропаганді; підтримка соціально вразливих категорій громадян.

Органи влади, визнавши ефективність волонтерських ініціатив, поступово налагодили взаємодію з ними, зокрема шляхом введення спеціальних дозволів, спрощених процедур митного оформлення; співфінансування та / або логістичною підтримкою на рівні місцевих державних адміністрацій; створення координаційних платформ між органами

влади та волонтерами (наприклад, при КМУ). Як зазначає дослідниця Т. Хоменко, волонтерський рух в Україні став «неформальною гілкою публічного управління», яка взяла на себе частину функцій держави в умовах її перевантаження [67].

До прикладу, реалізація Дніпропетровського обласного проєкту «Титани UA» спрямована на підтримку ветеранів війни та їх соціальну реінтеграцію [5]. З метою об'єднання зусиль ветеранів та влади 27 травня 2025 року офіційно зареєстровано Громадську спілку «Ветеранська асоціація «Титани.ЮА» (код ЄДРПОУ 45849475). Проєкт реалізується за підтримки Дніпропетровської обласної державної адміністрації та передбачає регулярні зустрічі з амбасадорами, проведення інформаційно-просвітницьких заходів, а також популяризацію позитивного образу ветерана у суспільстві. Участь у проєкті сприяє формуванню ветеранської спільноти, посиленню мотивації до активної громадської участі та підвищенню рівня довіри ветеранів до органів публічної влади.

Отже, в умовах війни класична модель вертикального управління була доповнена мережевою моделлю, яка базується на партнерстві держави, військових адміністрацій, громадськості та волонтерських об'єднань. Такий формат взаємодії довів свою гнучкість, адаптивність та результативність. У такий спосіб встановлено, що система публічного управління зазнала суттєвих трансформацій, пов'язаних із перерозподілом повноважень, необхідністю оперативного прийняття рішень, створенням військових адміністрацій та зміною логістики управлінських процесів, а інституційна структура управління стала більш керованою і гнучкою на місцях. Попри суттєві труднощі система публічного управління виявила здатність до швидкої адаптації, гнучкого реагування на зміни й активної координації між учасниками управлінського процесу, що стало критично важливим чинником виживання та функціонування територіальних громад під час війни.

РОЗДІЛ 3

СТАН ТА НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВETERANІВ ВІЙНИ В ТЕРИТОРІАЛИХ ГРОМАДАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Аналіз реалізації політики реінтеграції ветеранів у територіальних громадах Дніпропетровської області

За даними Міністерства у справах ветеранів України станом на 01.01.2022 р. в області обліковувалось 67,1 тис. ветеранів війни або 7,8% від загальної кількості по Україні [49], що становить найбільшу кількість серед регіонів України. При цьому з моменту повномасштабного вторгнення кількість осіб, які стали на захист суверенітету й територіальної цілісності країни та основоположних цінностей – миру, цінності людського життя, прав людини та верховенства права, значно зросла і станом на 01.01.2026 р. в Дніпропетровській області складала понад 149,8 тис. ветеранів війни, з них: 113,0 тис. або 75% учасників бойових дій, 8,2 тис. або 5% осіб з інвалідністю внаслідок війни та 16,9 тис. або 11% членів сімей загиблих (померлих) (Додаток В). В умовах війни значно збільшилась кількість осіб, які отримали поранення, контузії, каліцтва, та кількість родин, які втратили члена сім'ї під час бойових дій.

У всіх 86 територіальних громадах Дніпропетровської області визначено відповідальні структурні підрозділи з реалізації ветеранської політики, з них у 21 громаді створено окремі сектори, у 51 – реорганізовано соціальні захисти та створено відділи з реалізації ветеранської політики, у 13 – процес створення / перетворення триває, а в 1 громаді (с. Новопавлівська) створено сільську військову адміністрацію.

У територіальних громадах створено та функціонує 34 ветеранських простори, а саме: 10 просторів у Дніпровському районі; 5 просторів у Кам'янському районі; 1 простір у Криворізькому районі; 3 простори у Нікопольському районі; 3 простори у Павлоградському районі; 5 просторів у Самарівському районі; 3 простори у Синельниківському районі.

В Дніпропетровській області діє Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України на 2024–2028 роки, а також усі 86 громад затвердили власні програми підтримки ветеранів (Додаток Г). Місцевими програмами передбачено: матеріальна допомога, розвиток ветеранського спорту, медична допомога, пільги на житлово-комунальні послуги, послуги психологічної підтримки, відшкодування санаторно-курортного лікування, меморіальні заходи, правова допомога, житлові програми, ветеранські простори, підтримка громадських організацій, навчальні курси, культурно-масові заходи. Загальна сума фінансування за рахунок місцевих бюджетів заходів підтримки ветеранів війни склала у I та II кварталах 2025 році склала 145 335 032,04 грн, з них 82 456 960,00 грн на забезпечення санаторно-курортного лікування ветеранів війни.

Станом на 02.07.2025 створено 105 посад фахівців із супроводу ветеранів в громадах області, 26 з яких у закладах охорони здоров'я. Планується до введення ще 62 штатні одиниці фахівців, з яких 21 на умовах віддаленого робочого місця. Працює 33 особи, які прийняли 1304 звернень. Основні запити: супровід в органах влади, допомога в оформленні документів, консультації з правових, соціальних, психологічних питань, підтримка у працевлаштуванні та підприємстві.

Також починаючи з 25 березня 2025 року з полону було звільнено 223 військовослужбовця Дніпропетровської області. З кожним із них налагоджено індивідуальний контакт. До кожного прикріплено фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб або визначену відповідальну особу, що координує процес реінтеграції та надання необхідної допомоги

згідно з державними й регіональними програмами. Учасники проекту ТитаниUA активно долучаються до опрацювання запитів від звільнених військових – як у сфері соціального захисту, так і в питаннях медичного обслуговування, правової підтримки, відновлення документів та пошуку роботи.

Отже, можна зробити висновок, що, хоча Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та іншими нормативно-правовими актами ветеранам передбачено доволі багато соціальних гарантій, реалізувати практично більшість з них неможливо. Адже держава не закладає необхідні кошти, а органи місцевого самоврядування фінансують відповідні пільги виключно в межах спроможності місцевого бюджету.

Важливо усвідомити можливості використання потенціалу ветеранів як ресурсу розвитку територіальних громад, поєднання потреб та інтересів зазначених ідентичностей і громад, до яких вони інтегруються. Заходи з адаптації мають відбуватися в інтересах громади загалом, що сприятиме зниженню рівня упередженості з обох сторін, підвищенню рівня довіри, толерантності та взаємодії в суспільстві.

Водночас окремо ані держава, ані громада, ані громадянське суспільство розв'язати проблему не в змозі. Потрібна співпраця, поєднання зусиль і координація. Це загалом впирається в налагодження ефективної комунікації по всьому ланцюжку – від центральних та місцевих органів влади до громадських організацій із залученням приватних партнерів, засобів масової комунікації.

3.2 Упровадження цифрових сервісів та інструментів підтримки ветеранів у територіальних громадах

Цифрова трансформація, інтенсифікована в умовах війни, стала основою для подальшого розвитку публічного управління. Розширення функціоналу платформи «Дія», створення інтегрованих баз даних, автоматизація процесів

обміну інформацією між органами влади – усі ці елементи сприятимуть ефективності державного управління та підвищенню довіри громадян [52]. Посилення принципу відкритих даних, що дозволяють здійснювати громадський контроль за діяльністю органів влади, відповідає європейським практикам прозорого управління та має запобігати проявам корупції.

У сучасних умовах цифрова трансформація стає ключовим чинником підвищення ефективності публічного управління, особливо в контексті кризових викликів та обмежених ресурсів. Війна в Україні загострила потребу в мобільності, оперативності, прозорості та інклюзивності управлінських процесів, що й зумовило прискорення впровадження цифрових рішень у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.

Цифрове врядування (e-governance) – це система управління, яка базується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) для покращення взаємодії між владою, громадянами та бізнесом, а також для підвищення прозорості, підзвітності та ефективності управлінських рішень [81]. Цей підхід передбачає електронну участь, цифрову ідентифікацію, автоматизацію процесів, управління даними та використання аналітики у державному секторі.

Починаючи з 2022 року, Україна активно впроваджує цифрові сервіси, які забезпечують:

- швидку комунікацію з громадянами (мобільний застосунок «Дія», портал «єДопомога», «єВетеран»);
- надання соціальних послуг онлайн (виплати, довідки, документи);
- цифрову ідентифікацію та підпис (Дія.Підпис);
- системи реагування на загрози (боти «єВорог», геоаналітика обстрілів);
- координацію гуманітарної допомоги (платформи обліку потреб і розподілу ресурсів).

Міністерство цифрової трансформації України у звіті за 2023 рік відзначає, що понад 19 млн українців регулярно користуються застосунком «Дія», що свідчить про високий рівень цифрової залученості населення [40].

Використання цифрових технологій забезпечує:

- скорочення часу ухвалення рішень завдяки автоматизації;
- зменшення впливу людського фактора та корупційних ризиків;
- ефективне управління ресурсами та логістикою (наприклад, платформи моніторингу доставки гуманітарної допомоги);
- доступ до публічних послуг у будь-який час і в будь-якому місці;
- можливість збору та аналізу великих обсягів даних (Big Data) для прогнозування та планування.

Як і в цілому в Україні, успішним є напрямок цифровізації роботи у сфері ветеранської політики. Серед найбільш знакових діджитальних рішень варто відзначити такі:

- відновлено доступ до Єдиного реєстру ветеранів війни, (автоматизовано надання витягів);
- відображено посвідчень учасника бойових дій у Дії;
- автоматизовано отримання статусу учасника бойових дій;
- автоматизовано отримання статусу члена сім'ї загиблого захисника чи захисниці України;
- автоматизовано отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни.

Разом з тим, цифрова трансформація стикається з низкою проблем щодо нерівного доступу до інтернету та цифрових навичок серед населення; високих ризиків кібербезпеки, особливо в умовах гібридної війни; відставання нормативно-правового регулювання від технологічних змін; обмеження фінансування на підтримку ІТ-інфраструктури в регіонах, доступність сервісної складової кабінету фахівця із супроводу та кабінету ветерана, а також актуальним залишається питання взаємодії різних реєстрів, в яких знаходиться інформація про учасників бойових дій в силах безпеки та оборони [11].

Для розширення масштабу ефекту цифровізації державного управління доцільно запропонувати наступні напрями розвитку, а саме:

- продовжувати розвиток електронних послуг і платформ, зокрема для місцевого самоврядування;
- удосконалити законодавчу базу у сфері цифрової ідентифікації, захисту персональних даних та кібербезпеки;
- інвестувати в цифрову інфраструктуру та підвищення цифрової грамотності населення;
- впровадити інструменти електронної участі для залучення громадян до ухвалення рішень (е-петиції, е-консультації тощо) [96].

Наприклад влітку 2023 року на Дніпропетровщині впровадили послугу «Я – ветеран» у центрах надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП). Проєкт реалізується у 89 ЦНАПах області, де учасники російсько-української війни та члени їхніх родин можуть отримувати необхідні послуги в одному місці, без черг та затримок. Працює 241 Єдине вікно, в яких в рамках проєкту «Я-Ветеран» надають більше, ніж 116 послуг ветеранам війни та осіб прирівняних до них, у тому числі членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України. В кожному ЦНАП організовано ветеранський простір, де розміщується актуальна інформація щодо виплат, пенсій та соціальних гарантій, в тому числі членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України. Проводиться консультування з наданням заявникам детальних маршрутів з питань отримання таких виплат, пенсій та соціальних гарантій, які забезпечуються за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Таким чином, цифрові технології стають не лише технічним інструментом, а й стратегічним ресурсом для забезпечення стійкості та адаптивності системи публічного управління в процесі реінтеграції ветеранів війни та їхніх сімей в Україні як в умовах війни так і на етапі післявоєнного відновлення.

3.3 Формування мереж підтримки реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальних громад

Першочерговим напрямом удосконалення є закріплення в громаді чіткої управлінської архітектури, відповідальної за ветеранську політику. Практично інституційне посилення громади як «оператора» ветеранської політики може бути реалізована через:

- створення окремого структурного підрозділу з питань ветеранської політики у структурі ОМС;

- стандарти ветеранського сервісу та кейс-менеджмент: запровадження (розширення мережі) діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, створення ветеранських просторів;

- розроблення порядку взаємодії (визначення відповідальних осіб по роботі з ветеранами в усіх надавачів послуг), обміну інформацією, перенаправленням між надавачами послуг для цільової аудиторії, спрямованих на підвищення рівня їх життя та добробуту.

- систему моніторингу та оцінювання на рівні громади.

Вище зазначені заходи зменшать «біганину по кабінетах», скоротять строки отримання допомоги, підвищать рівень довіри до інституцій та реальну результативність витрат громади.

Наступним напрямом для посилення реінтеграції є розвиток регіональних / міжрегіональних ініціатив, які поєднують психосоціальну підтримку, мотивацію, освіту та формування культури поваги до ветеранів за принципом «рівний-рівному» – розвиток проєкту ТИТАНИ.UA як мережі підтримки в громадах.

Проєкт ТИТАНИ.UA позиціонується як соціально-освітня ініціатива, спрямована на підтримку захисників на шляху відновлення після поранень та самореалізації в цивільному житті, а також на виховання толерантного

ставлення в тилу; у комунікаціях підкреслюється роль амбасадорів-ветеранів і супровід у громадах області.

З позиції публічного управління, потенціал ТИТАНИ.UA доцільно використати на рівні територіальних громад, як:

- інституціоналізація “peer-to-peer” підтримки (амбасадори / ментори з ветеранського середовища можуть стати «першою лінією довіри» та допомагати новодемобілізованим орієнтуватися в послугах, мотивувати до реабілітації, навчання та працевлаштування. Це знижує бар'єр звернення по допомогу і підвищує результативність супроводу);

- модель «партнерської мережі» в громаді (ОМС укладає меморандуми / угоди про співпрацю між ветеранськими організаціями, медичними закладами, центрами зайнятості, ЦНАП, освітніми установами, бізнесом. ТИТАНИ.UA може виступати одним із вузлів такої мережі (комунікація, менторство, просвіта, заходи для сімей);

- масштабування через ветеранські простори та події громади (регулярні зустрічі, тренінги, «школи адаптації», програми для сімей, публічні події з етичними правилами комунікації формують підтримувальне середовище та зменшують стигматизацію ветеранів, яка прямо закладається в ідеологію ТИТАНИ.UA).

Також важливо зробити допомогу ветеранам війни доступною, зрозумілою щодо отримання пільг та гарантій, зробити зрозумілі умови та правила їх отримання. Одним із найчастіших «провалів реалізації» ветеранської політики є інформаційний розрив: послуги формально існують, але ветеран не знає, куди звернутися, які документи потрібні, які строки, хто відповідальний. Необхідний онлайн-доступ до інформації про послуги, можливості та варіації їх отримання та чіткі алгоритми дій для їх отримання.

Тому підвищення поінформованості ветеранів через створення мобільного застосунку (або застосунку з інклюзивним чат-ботом) може стати одним з напрямів вдосконалення механізмів публічного управління

реінтеграцією ветеранів війни на рівні громади та інструментом публічного управління, що забезпечує не лише інформування, а й керованість процесів.

При цьому важливо, щоб застосунок не дублював державні сервіси, а доповнював їх локальним рівнем: локальні контакти, конкретні процедури, «живі» маршрутизаційні рішення, запис до фахівця громади або амбасадора проекту ТИТАНИ.UA. Цифровий канал дає громаді додаткові переваги: прозору статистику звернень, типові запити, «вузькі місця» у маршрутах, можливість планувати бюджет і мережу послуг на основі даних.

Окремо варто виокремити напрям політичної реінтеграції ветеранів у громади як елемент демократичної стійкості та сталої реінтеграції. Адже зміни в українському суспільстві, спричинені повномасштабною війною, вимагають оновлення підходів до формування кадрового потенціалу на публічній службі. Професійна діяльність публічних службовців потребує нових навичок з урахуванням викликів воєнного та післявоєнного часу, зокрема в питаннях управління ризиками та реалізації антикорупційних заходів.

Особливої уваги заслуговує інтеграція ветеранів війни та їх досвіду для вдосконалення діяльності системи публічного управління. Це не лише питання соціальної адаптації, а й стратегічний ресурс для держави. Ветерани мають унікальний досвід, що формується в умовах надвисокої відповідальності, стресостійкості, здатності до стратегічного мислення та швидкого прийняття рішень у кризових ситуаціях. Їх лідерський, комунікативний та управлінський потенціал варто не лише визнавати, а й активно розвивати через цілеспрямовані освітні програми та тренінги, залучати життя і до вирішення проблем громади. Так, опитування показують, що 53,9% ветеранів мають бажання працювати в органах місцевого самоврядування, а деякі з них вже працюють на державній службі або в органах місцевого самоврядування [23, с. 28].

Водночас професіоналізм сучасного службовця місцевого самоврядування передбачає не лише наявність знань та досвіду, а й постійну готовність до навчання, адаптації, оновлення компетентностей. В умовах

повоєнної трансформації це стає критично важливим. Ефективність функціонування системи органів місцевого самоврядування значною мірою залежить від особистісних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема від рівня розвитку його лідерських якостей, емоційного інтелекту, здатності до комунікації та командної роботи. Саме ветерани здатні стати рушіями змін в органах місцевого самоврядування, демонструючи приклад відповідальності, служіння територіальній громаді та суспільству.

Так, одним з інструментів реінтеграції, актуалізації та розвитку управлінських і лідерських компетентностей ветеранів стала розробка навчальної програми тренінг-курсу «Розвиток компетентностей ветеранів у сфері публічної служби та лідерського потенціалу сучасного державотворця» та робочий зошит до неї. Цей курс орієнтований на формування системного бачення ролі ветеранів війни у процесах відновлення держави, сприяє професійному зростанню та ефективній інтеграції в управлінське середовище [49].

У 2025 році 30 ветеранів та членів їхніх родин з 20 територіальних громад Дніпропетровської області успішно пройшли навчальну програму та отримали сертифікати. За результатами навчання 25 учасників навчання працевлаштовані в органи місцевого самоврядування, 2 – перебувають у кадровому резерві, ще 3 – визначаються щодо подальшої роботи в органах місцевого самоврядування, завершуючи процедуру демобілізації.

Розвиток потенціалу ветеранів впровадження навчальної програми показав, що територіальні громади потребують кваліфікованого, мотивованого та відповідального кадрового резерву для розвитку місцевого самоврядування, управління ресурсами та реалізації соціальних ініціатив. З іншого боку, ветерани володіють унікальним лідерським потенціалом, досвідом управління в критичних ситуаціях, високим рівнем відповідальності та стратегічного

мислення, що робить їх цінними кандидатами на посади органів місцевого самоврядування.

Отже, важливо усвідомити можливості використання потенціалу ветеранів війни як ресурсу розвитку територіальних громад, поєднання потреб та інтересів зазначених ідентичностей і громад, до яких вони інтегруються. Заходи з реінтеграції мають відбуватися в інтересах громади загалом, що сприятиме зниженню рівня упередженості з обох сторін, підвищенню рівня довіри, толерантності та взаємодії в суспільстві.

Таким чином, реінтеграція ветеранів у громадах в умовах воєнного стану та децентралізації вимагає переходу від фрагментарних заходів (пільги, разові виплати, «точкові» ініціативи) до системи публічного управління повного циклу: виявлення потреб – маршрутизація послуг – індивідуальний супровід – партнерства – моніторинг результатів. На рівні територіальних громад це означає посилення інституційної спроможності ОМС, розвиток мережевих форматів підтримки (зокрема через проєкт ТИТАНИ.UA) та створення дієвих каналів комунікації (мобільний застосунок з інклюзивним чат-ботом) й залучення ветеранів до ухвалення рішень (політична реінтеграція).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра проведено комплексне розроблення напрямів реінтеграції ветеранів війни на рівні територіальної громади в сучасних умовах трансформацій, спричинених реформою децентралізації, воєнним станом та євроінтеграційними процесами. У результаті дослідження також розроблено практичні рекомендації і заходи щодо сталого та ефективного процесу повернення від військової служби до цивільного життя, на прикладі територіальних громад Дніпропетровської області.

1. За результатами проведеного аналізу встановлено, що публічне управління в умовах надзвичайного та воєнного стану набуває нових організаційно-правових форм, де головними чинниками ефективності є адаптивність, координованість, цифровізація, а також спроможність системи швидко відновлюватися після шоків. Враховуючи кількість ветеранів, яких доведеться підтримувати на тлі масштабних гуманітарних потреб і викликів війни та процесу відбудови в цілому, важливо вже зараз розуміти, що ветерани можуть відіграти значну роль в ініціативах, спрямованих на відновлення та відбудову, якщо їхні навички та досвід ефективно скерувати у цивільному житті – реінтегрувати. Визначено, що реінтеграція – це соціальний процес, спрямований на економічну, політичну, психологічну, політичну та соціальну асиміляцію колишніх учасників бойових дій та їх сімей у громадянське суспільство, через мобілізацію щонайменше трьох типів ресурсів, а саме особистих (наприклад, психологічні якості, самоцінність, самоконтроль), соціальних (наприклад, соціальна підтримка, якість стосунків, соціальна роль) і матеріальних (наприклад, гроші або матеріальні речі, які досяжні в діяльності).

2. Проаналізований досвід зарубіжних країн стосовно реінтеграції ветеранів війни на рівні місцевих громад свідчить, що запровадження та використання досвіду зарубіжних країн в Україні сприятиме можливості прискорення реінтеграції військовослужбовців до цивільного життя, а система

державного управління в сфері захисту прав ветеранів в багатьох західних країнах може послужити прикладом підтримки цього процесу. Розглянутий досвід зарубіжних країн щодо державної соціальної підтримки прав ветеранів, безумовно, цінний, а окремі нововведення дозволять удосконалити систему заходів переходу від військової кар'єри до цивільного життя в Україні. Зокрема, важливим є збільшення ролі громадських організацій. Адже питання реінтеграції воїнів в громади не повинні вирішуватися виключно владою. При цьому масштаби цільової аудиторії ветеранської політики, складність та багатогранність проблем і потреб ветеранів в Україні, обмеженість доступних ресурсів визначають специфіку вітчизняного досвіду реінтеграції.

3. У результаті аналізу суб'єктів, що забезпечують реалізацію політики реінтеграції ветеранів війни, виявлено комплекс взаємодіючих державних та місцевих інституцій діяльність яких спрямована на реалізацію соціальних, адміністративних, медичних та правових гарантій ветеранів. Її функціонування базується на принципах законності, інституційної координації, доступності публічних послуг і пріоритетності прав людини, що прямо впливає з Конституції України та спеціальних законів. З військової служби ветерани повертаються в громади. Їх шлях під час переходу від військової служби до цивільного життя веде до родини, громади, трудових колективів. Саме тому лідери ОМС сьогодні є найактивнішими стейкхолдерами, які потребують чіткого алгоритму дій в питаннях реінтеграції та реабілітації ветеранів.

4. Встановлено, що публічні послуги для ветеранів війни є ключовим механізмом реалізації їхніх прав, закріплених у законодавстві України. Вони охоплюють адміністративні, соціальні та медичні сервіси, спрямовані на задоволення потреб ветеранів і їхніх родин. Завдяки цим послугам держава забезпечує не лише формальне визнання, а й сприяє реінтеграції ветеранів війни, інтегруючи різні органи влади в єдину систему підтримки. Встановлено важливість співпраці, поєднання зусиль і координації взаємодії органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями у процесі реінтеграції

ветеранів. Адже окремо ані держава, ані громада, ані громадянське суспільство розв'язати проблему не в змозі. Це загалом впирається в налагодження ефективної комунікації по всьому ланцюжку причетних: від центральних та місцевих органів влади до громадських організацій з підключенням приватних партнерів та залученням засобів масової комунікації.

5. Дослідження реалізації політики реінтеграції ветеранів у територіальних громадах Дніпропетровської області засвідчив, що в умовах війни класична модель вертикального управління була доповнена мережевою моделлю, яка базується на партнерстві держави, військових адміністрацій, громадськості та волонтерських об'єднань. Такий формат взаємодії дозволяє значно підвищити гнучкість, адаптивність та результативність управлінських рішень (як приклад, проєкт ТИТАНИ.UA). Таким чином, встановлено, що у майбутньому досвід цієї взаємодії має стати основою для інституціоналізації моделей співуправління та формування нових стандартів відкритого, інклюзивного та кризостійкого публічного управління.

6. Проведене дослідження показало, що цифрові технології стають не лише технічним інструментом, а й стратегічним ресурсом для забезпечення стійкості та адаптивності системи публічного управління в процесі реінтеграції ветеранів війни та їхніх сімей в Україні як в умовах війни так і на етапі післявоєнного відновлення.

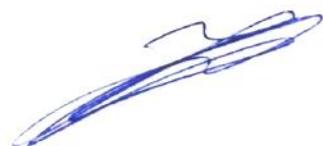
7. Удосконалення механізмів публічного управління реінтеграцією ветеранів війни на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану та децентралізації вимагає переходу від фрагментарних заходів (пільги, разові виплати, «точкові» ініціативи) до системи публічного управління повного циклу: виявлення потреб – маршрутизація послуг – індивідуальний супровід – партнерства – моніторинг результатів.

Отже, для вдосконалення механізмів публічного управління спрямованого на сталу та ефективну реінтеграцію ветеранської спільноти на рівні територіальних громад Дніпропетровської області рекомендовано:

- посилити інституційну спроможність ОМС шляхом створення окремих структурних підрозділів з питань ветеранської політики, запровадження (розширення мережі) ветеранських сервісів та кейс-менеджменту, розроблення порядку взаємодії відповідальних осіб по роботі з ветеранами в усіх надавачів послуг, а також запровадження системи моніторингу та оцінки готовності громади до реінтеграції;
- розвивати мережеві формати підтримки за принципом «рівний-рівному», яка прямо закладається в ідеологію обласного проєкту ТИТАНИ.UA;
- створювати дієві канали комунікації через мобільний застосунок з інклюзивним чат-ботом;
- сприяти політичній реінтеграції ветеранів у громади як елементу демократичної стійкості та сталої реінтеграції ветеранів через цілеспрямовані освітні програми (наприклад, навчальна програма тренінг-курсу «Розвиток компетентностей ветеранів у сфері публічної служби та лідерського потенціалу сучасного державотворця»).

Комплексна реалізація цих напрямів підвищує доступність і якість послуг, зміцнює довіру до інституцій та перетворює ветеранський потенціал на ресурс розвитку територіальних громад. Принагідно слід зазначити, що досвід Дніпропетровщини у реалізації такого проєкту, як ТИТАНИ.UA рекомендований до імплементації у інших регіонах України з метою підвищення ефективності реінтеграції ветеранів війни на рівні громади.

06.01.2026

 Ільченко Б.І.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алюшина Н. Організація праці державних службовців в умовах воєнного часу. *Державне управління та регіональний розвиток*. 2022. №16. С. 284–313.
2. Бандурка О. М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС, Майдан, 2019. 422 с.
3. Безтелесна Л. І. Управління людським розвитком та його фінансове забезпечення в Україні: оцінка і перспективи: монографія. Рівне : Національний університет водного господарства та природокористування, 2010. 361 с.
4. Белай С. В. Механізм державного прогнозування кризових явищ соціально-економічного характеру. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 6. С. 122-127.
5. Борщевський В., Василиця О., Матвеев Є. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. 2022. №2. С. 30–35.
6. Бойко-Бузиль Ю.Ю. Правові та психологічні основи поняття «реінтеграція учасників бойових дій». *Вісник Львівського університету*. Серія психологічні науки. 2021. № 9. С. 28–34.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад.: Бусел В.Т. Київ ; Ірпінь: Перун, 2009. 1736 с.
8. Відбудова України: принципи та політика / за ред. Ведер ді Мауро Ю., Городніченка, І. Сологуб, Б. Париж : CEP, 2022. 508 с.
9. Воронов О., Курносенко Л., Безена І. Публічне управління технологіями смарт-планування для сталого розвитку регіону в умовах цифровізації. *Міжнародний журнал сталого розвитку та планування*. 2023. Т.18, №1. С. 61–67.

10. Вплив війни на сферу адмінпослуг. Право в умовах війни. Квітень, 2022. URL: <https://law-in-war.org/vplyv-vijny-na-sferu-adminposlug/> (дата звернення: 20.10.2025).
11. Гончарук Н., Чередниченко А. Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період. *Аспекти публічного управління*. 2022. №10(6). С. 46–54.
12. Гордієнко Є.П. Механізми реалізації державної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні: дис. д-ра філос.: 281. Харків, 2021. 295 с.
13. Гриненко А.М. Формування цивілізаційних основ сучасної соціальної політики. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 299-305.
14. Гринько Р.В., Мота А.Ф., Петреченко С.А. Соціальний захист військовослужбовців в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 161-166. doi:10.32842/2078-3736/2022.3.24.
15. Грицак В. Воєнне управління та цивільна влада: виклики в умовах сучасної війни. *Державне управління: теорія та практика*. 2023. №1.
16. Гуменюк І. Воєнний стан як особливий правовий режим: особливості впровадження в Україні. *Наукові записки НАДУ*. 2022. №3.
17. Гуржій А. М., Семенченко А. І. Цифрове врядування в публічному управлінні. Київ : НАДУ, 2021. 224 с.
18. Дацюк І.П. Порівняльний аналіз механізмів соціально-правового захисту військовослужбовців у розвинутих країнах світу. *Державне будівництво*. 2007. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2007_2_48 (дата звернення: 10.06.2021).
19. Державне регулювання під час війни: як Кабінет Міністрів адаптував економіку до воєнного стану. *Вох-Україна*. 2022. URL:

<https://voxukraine.org/derzhavne-regulyuvannya-pid-chas-vijny> (дата звернення: 20.10.2025).

20. Десять місяців стійкості: публічна служба та державна служба. Київ: Офіс реформ, 2023. URL: <https://rdo.in.ua/article/desyat-misyaciv-stiykosti-publichna-sluzhba> (дата звернення: 20.10.2025).

21. Деякі питання реформування державного управління: постанова КМУ від 11.12.2019 №1034. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1034-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

22. Дослідження «Образ ветеранів в українському суспільстві» від 17.08.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-preshall/3551498-prezentacia-doslidzenna-obraz-veteraniv-v-ukrainskomu-suspilstvi.html>.

23. Звіт 2022 року. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 20.09.2025).

24. Звіт ООН про гуманітарну ситуацію в Україні. 2023. URL: <https://reliefweb.int/>(дата звернення: 20.09.2025).

25. Звіт про цифрову трансформацію. Міністерство цифрової трансформації України. 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 20.09.2025).

26. Інтеграція людей з інвалідністю на відкритий ринок праці шляхом надання соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці: практичний посібник для фахівців із супроводу / Студілко Р. та ін.; Вінниця : 2024. 44 с. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/intehratsiya-lyudey-zinvalidnistyuu-na-vidkrytyu-rynok-pratsi-shlyakhom-nadannya-sotsialnohosuprovodu-pry-pratsevlashtuvanni>

27. Качан Л. Справедлива соціально орієнтована держава – найкраща подяка героям. *Соціальний захист*. 2012. № 5. С. 2 – 3.

28. Качан Я. Адаптивне управління в Україні в умовах війни: проблеми публічної служби. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. №2(30). С. 136–144.
29. Кириченко А. Г. Нормативно-правові механізми забезпечення медико-соціального захисту учасників АТО в Україні. *Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика*. 2016. Вип. 25. С. 435 – 444.
30. Коцубальський П. Реалізація державного фінансового контролю в Україні в умовах воєнного стану. *Публічна політика і державне управління в умовах війни та міжнародних викликів* : матер. II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 квітня 2025 р.) ; уклад. Н.Прямухіна, О.Чальцева, І.Мацишина. Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2025. 202 с. С. 121–125. URL : <https://jppasa.donnu.edu.ua/issue/view/577> (дата звернення 05.11. 2025)
31. Коваленко М., Дунаєв І. Складові державної політики в умовах реалізації мобілізаційної моделі економічного розвитку. *Теорія та практика державного управління*. 2023. №1(76). С. 7–25.
32. Колесніченко О. С., Приходько І. І., Мацегора Я. В. Психологічна реабілітація військовослужбовців після виконання службово-бойових завдань в бойових умовах : монографія / НА НГУ, Харків : 2021. 75 с.16
33. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. *Урядовий кур'єр*. 2010. №215.
34. Конституція України: від 28.06.1996 р.: станом на 01.01.2020 р. Київ : Ін Юре, 2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
35. Концепція розвитку цифрової держави до 2025 року. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua> (дата звернення: 23.09.2025).
36. Концепція політики щодо ветеранів та їхніх сімей. Експертні рекомендації до формування оновленої державної політики щодо ветеранів та

їхніх сімей. 2023. 108 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1quMTzXBy1CyVZeZhQhRhUFbXUf04RAdb/view>

37. Кропивницький В. Публічне управління та адміністрування у сфері цивільного захисту в Україні: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: Діса плюс, 2022. 332 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/15497/1/Kropivnytskyi.pdf> (дата звернення: 12.09.2025).

38. Куйбіда В., Куйбіда С., Теличко В. Модернізація публічного управління в умовах війни . *International Partnership and Cooperation of Ukraine in Wartime*. 2022. С. 272–287. URL: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-03-04> (дата звернення: 12.09.2025).

39. Липовська Н., Сахарова К. Стратегічні комунікації в умовах війни: публічно-управлінський аспект. *Національні інтереси України*. 2024. №6(48). URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/12754/12816> (дата звернення: 12.09.2025).

40. Манелюк Ю., Луценко В., Савчук Н. Волонтерський рух України в умовах військової агресії. *Політичні інститути та процеси*. URL: http://politicus.od.ua/6_2022/5.pdf (дата звернення: 20.09.2025).

41. Масик М. З., Дмитренко Г. В. Інституціональна стійкість публічного управління в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. №12(30). С. 41–54.

42. Миколюк А. Публічне управління в умовах військового стану: питання ефективності. *Чорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2022. №29. С. 45–48.

43. Моносюк М. Громадянське суспільство в Україні: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 4. С. 52–59. URL: <https://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 20.09.2025).

44. Назаренко О. А., Озарко К. С. Виклики та стратегічні пріоритети публічного управління України в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72), №4. С. 64–71.

45. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь НАН України. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Кураса, 2022. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/News/Pages/View.aspx?MessageID=9206> (дата звернення: 20.09.2025).

46. Нова ветеранська політика – серед головних напрямів Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік. URL: <https://mva.gov.ua/presenter/%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F/86-novini/nova-veteranska-politikasered-golovnih-napryamiv-planu-prioritetnih-dij-uryadu-na-2024-rik>

47. Орел М. Аксіологічний аспект концепту «стійкість держави» у контексті функції публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №24. С. 95–101. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2018/19.pdf (дата звернення: 20.09.2025).

48. Офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://data.mva.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2025).

49. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2025).

50. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua> (дата звернення: 20.09.2025).

51. План відновлення України. Національна рада з питань відновлення України. Липень, 2022. URL: <https://recovery.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2025)

52. Платформа «Дія». Міністерство цифрової трансформації України.
URL: <https://diia.gov.ua> (дата звернення: 20.09.2025).
53. Потреби ветеранів : дослідження / Ю. Кіріллова, В. Зновяк, А. Казанська, М. Ткалич, 2023. 64 с. URL: https://veteranfund.com.ua/wpcontent/uploads/2023/11/Potreby_veteraniv_2023.pdf
54. Практичний посібник із комплексних стандартів щодо роззброєння, демобілізації та реінтеграції. ПРООН в Україні, 2017. 245 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/fe289835cbd222fc1192aef8b596f4c9181ceef281ae58821f95a575ddb81704.pdf>
55. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
56. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування під час воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 №2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20> (дата звернення: 09.09.2025).
57. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 №3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
58. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 №1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 2.09.2025).
59. Про особливості функціонування органів державної влади під час воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2022 №573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2022-п> (дата звернення: 20.09.2025).

60. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 №389-VIII: станом на 14.05.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 12.09.2025).

61. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 №1550-III: станом на 18.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

62. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 №183/98-ВР: станом на 30.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

63. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

64. Про адміністративні послуги: Закон України від 04.07.2013 № 399-VII р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

65. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 №1935-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12> (дата звернення: 20.09.2025).

66. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 22.09.2021 № 1767-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (дата звернення: 18.09.2025).

67. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 10.11.2015 № 766-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

68. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011 – XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 18.09.2025).

69. Проєкт Плану відновлення України: матеріали робочої групи «Захист прав». Національна рада з питань відновлення України. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/european-integration.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).

70. Проєкт Плану відновлення України: матеріали робочої групи «Державне управління». Національна рада з питань відновлення України. 2022. URL: https://cdn.prod.website-files.com/625d81ec8313622a52e2f031/62dea15d096a8b75415efd70_%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B5%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf (дата звернення: 20.09.2025).

71. Прохоренко М.М. Впровадження стандартів НАТО у військове законодавство України як напрям реалізації національної правової політики. Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 лютого 2020 р.). Тернопіль: Вектор, 2020. Т. 1. С. 111-113.

72. Путівник для ветеранів і членів їхніх родин у межах системи надання психологічної, медико- психологічної, психіатричної допомоги : Збірник напрацювань та адаптованих матеріалів досвіду діяльності Гарячої лінії кризової підтримки Українського ветеранського фонду / О. В. Лашко та ін.; 2023. 38 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/doc/putivnik.pdf>

73. Решота О. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. №3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1603> (дата звернення: 20.09.2025).

74. Рой О. Військові адміністрації як суб'єкти владних повноважень. *Аналітично-порівняльне правознавство*. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/300015/292436> (дата звернення: 20.09.2025).
75. Рядінська В.О. Соціальний захист військовослужбовців в Україні: шляхи удосконалення. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 29. С. 123-133.
76. Савчин М.В. Захист соціальних прав Конституційним Судом України у співвідношенні із здійсненням соціального захисту в Європейському Союзі. Вплив права ЄС на законодавство України та Німеччини: матеріали виступу на міжнар. наук. конф. (м. Гамбург, 10 жовтня 2017 р.). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/17704> (дата звернення: 03.10.2023).
77. Семів Л.К., Клос В.Р. Соціальний захист військовослужбовців: проблемні питання в соціологічній оцінці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. № 5. С. 110-116.
78. Сидоренко А.О. Соціальний захист членів сімей військовослужбовців в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 151-155.
79. Симонова І.В. Проблеми захисту соціальних прав в Європейському суді з прав людини в контексті реформи суду. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 231-234.
80. Соловійова О. М., Ковальчук Д. Р., Кундій А. Ю. Адміністративні послуги в умовах воєнного стану в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С. 421–424. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/99.pdf (дата звернення: 20.09.2025).
81. Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки: розпорядження КМУ від 21.07.2021 №831-р: станом на 23.12.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reforms/pars-2022-2025-ukr.pdf> (дата звернення: 21.09.2025).

82. Філіпова Н. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. №6. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=865> (дата звернення: 20.09.2025).

83. Чепіга Л.П., А.В. Максименко, Є.В. Карпенко, С.В. Харченко та ін.; Реінтеграція ветеранів (в тому числі з інвалідністю): повернення військових до повноцінного життя : метод. рек. Харків. нац. ун-т внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2024. - 199 с.

84. Шлях ветеранів та ветераном: Дослідження про досвід війни і повернення до цивільного життя / Костина І. та ін. 237 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1gSlkhpMoJHDFNgO6FV0ou6oA99ieq6a/view>

85. Ященко В., Пилипчук В., Богуцький П. Демократичний цивільний контроль над сектором безпеки і оборони: теорія і практика: навчальний посібник. Київ; Одеса : Фенікс, 2020. 224 с.

86. Applebaum A. Ukraine must win / A. Applebaum. The Atlantic. 2022 URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/03/how-democracy-can-win-ukraine/627125/>(дата звернення: 20.09.2025).

87. Christensen T., Lægreid P., Rykkja L. H. Organizing for crisis management: Building governance capacity and legitimacy / T. Christensen, P. Lægreid, L. H. Rykkja. *Public Administration Review*. 2016. Vol. 76, No. 6. P. 887–897. URL: <https://doi.org/10.1111/puar.12558> (дата звернення: 20.09.2025).

88. Returning Home: Understanding the Perspectives of Veterans in Ukraine after the 24th of February 2022 / Pavlo Sereda та ін. 57 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-05/ua-score-veteransreport-en.pdf>

89. Thompson J.M., Lockhart W., Roach M.B., & etc. Veterans' Identities and Well-being in Transition to Civilian Life – A Resource for Policy Analysts, Program Designers, Service Providers and Researchers. *Report of the Veterans'*

Identities Research Theme Working Group. Canadian Institute for Military and Veteran Health Research Forum 2016. Charlottetown PE: Research Directorate, Veterans Affairs Canada. Research Directorate Technical Report. 2017. P. 95.

90. World Bank Group. War in the Region. Europe and Central Asia Economic Update (Spring). Washington, D.C.: World Bank, 2023. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/> (дата звернення: 20.09.2025)

ДОДАТКИ

ТЕЗИ ДОПОВІДІ

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ 16-І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Хмельницький – 2025

Херсонська обласна військова адміністрація
Херсонська міська військова адміністрація
Херсонське регіональне відділення Асоціації міст України
Херсонський національний технічний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Одеський національний економічний університет

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ 16-І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Хмельницький – 2025

УДК 352.74

Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 16-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції / за наук. ред. Чепелюк О. В., Філіппової В. Д., Демченка В. М. Хмельницький: ХНТУ, 2025. 325 с. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18048469>

Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Херсонського національного технічного університету
(протокол № 4 від 19 грудня 2025 року)

Збірник сформовано з матеріалів 16-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи», що відбулася в заочному форматі 08 грудня 2025 року на базі Хмельницького національного університету.

На конференції проаналізовано сучасний стан у сфері державної політики щодо місцевого самоврядування, функціонування органів місцевого самоврядування, особливості сучасних механізмів реформування представницьких органів влади, формування управлінських якостей менеджера в місцевому самоврядуванні та підготовки посадових осіб органів місцевого самоврядування і депутатів місцевих рад.

Видання розраховано на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів і слухачів магістратур публічного управління та адміністрування закладів вищої освіти, працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також політологів, пслітичних діячів і партійних активістів.

© Колектив авторів, 2025

© Херсонський національний
технічний університет, 2025

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

Чепелюк Олена – ректорка Херсонського національного технічного університету, докторка технічних наук, професорка, голова оргкомітету

Філіппова Вікторія – завідувачка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, докторка наук з державного управління, професорка, заступниця голови оргкомітету

Волкова Олена – декан факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу Херсонського національного технічного університету, кандидатка економічних наук, доцентка

Вольська Олена – докторка наук з державного управління, професорка, професорка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету

Губа Марина – доцентка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидатка економічних наук, доцентка

Демченко Володимир – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Ключевський Володимир – член ради роботодавців Херсонського національного технічного університету спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації, кандидат наук з державного управління

Ковальська Наталія – доцентка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Козакова Лідія – доцентка кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидатка філологічних наук, доцентка

З М І С Т

Марина Губа	
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	16
Ганна Коваль	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	19
Олена Вольська	
ЗАСТОСУВАННЯ СИТУАЦІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	24
Oleh Serniak, Nataliia Vynohradova	
WHY LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES NEED TO DEVELOP COMMUNICATIVE STRATEGY?.....	27
Павло Несененко, Дар'я Біла	
СВІТОВИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ.....	30
Тетяна Кравченко	
МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ В УПРАВЛІННІ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ: ІНСТИТУЦІЙНЕ ВТІЛЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПРИНЦИПІВ НАРОД	Go to page 38
Іван Лопушинський	
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	43
Олег Половцев, Людмила Асланова	
ГУМАНІТАРНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КРИЗОВИХ УМОВАХ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	49

Олена Павленко, Ксенія Діцман	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	55
Вікторія Філіппова	
МІЖ ПРОЗОРИСТІЮ ТА РИЗИКАМИ: ЦО ОЗНАЧАЄ ЗАКОН 4677-ІХ ДЛЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	59
Петро Гудзь, Вероніка Долинок	
ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	63
Ірина Квєлішвілі, Владислав Самокиш	
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ	68
Наталія Тоцька	
МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	72
Сергій Журило, Тетяна Курдоглова	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ: ПЕРЕВАГИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	75
Володимир Багненко, Олена Шиловська	
НАРАТИВНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ЯК СПОСІБ САМОПІДТРИМКИ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	77
Галина Долга, Олексій Малярчук	
УПРАВЛІННЯ ДОХОДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ ...	82
Тарас Бідник	
ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	85

Олександр Тестоедов	
ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ТЕОРІЮ МОТИВАЦІЇ МАСЛОУ	170
Олена Зубаль	
ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВІДПОВІДНОСТІ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ КОНЦЕПЦІЇ GOOD GOVERNANCE.....	175
Ірина Мустеца	
РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В ПІСЛЯВОЄННОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	179
Оксана Сенюк	
КАНБАН ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ.....	183
Яна Коваль	
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	185
Микола Паланиця	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ І БІЗНЕСОМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	190
Оксана Проніна	
ДОСВІД ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	194
Тарас Одинець	
ВІЙСЬКОВІ ТА ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	199
Богдан Льченко	
РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ВЕТЕРАНІВ ЯК КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ І СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	204

Олександр Татарченко	
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ УКРАЇНИ В НАШІ ДНІ	207
Вікторія Базиченко	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І СПІВРОБІТНИЦТВА З ЄС	210
Руслан Молибога	
ОБҐРУНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЮ СФЕРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ.....	215
Деніс Пукір	
СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОЇ РОЗБУДОВИ В УКРАЇНІ	217
Сергій Орган	
РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ІЗРАЇЛІ	220
В'ячеслав Біленко	
АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	223
Марина Жадан	
МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ ТА МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ.....	225
Ірина Серняк	
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЛІДЕРІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	229
Юрій Шелест	
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ: МЕЖІ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	233

Варто зауважити, що ефективною буде взаємодія, якщо цивільні та військові організації враховуватимуть культуру, методи роботи, процеси планування військової та цивільних організацій [3, с.101].

Сьогодні стає очевидним, що без підвищення соціальної ефективності та результативності публічного управління не можливо побудувати сучасну економіку, сформувати справедливі суспільні відносини, вийти на новий рівень життя населення, домогтися покращення міжнародного іміджу, забезпечити національну безпеку.

Реформування системи публічного управління в умовах воєнного стану є ключовим чинником модернізації управлінської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Журавель Т. С. Військово-цивільна адміністрація: поняття та ознаки. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 1. С. 67-72. URL: : http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2021_1_10
 2. Мельник С.М. Адміністративно-правовий статус військових адміністрацій в Україні в умовах правового режиму воєнного стану. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. С.100-104 URL: <https://clasopys-article/view/330/288>
 3. Методичний посібник для військ (сил) з питань цивільно-військового співробітництва. К: Управління цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України, 2019. 169 с.
 4. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 року № 141-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
 5. Рой О. В. Військові адміністрації як суб'єкти владних повноважень. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. С.441–445.
- Чепель О. Військові адміністрації та військово-цивільні адміністрації України: що в них спільного та відмінного в умовах воєнного стану? URL: <https://law.chnu.edu.ua/viiskovi-administratsii-ta-viiskovo-tsyvilni-administratsii/>

Богдан Ільченко

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ВЕТЕРАНІВ ЯК КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ І СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Зміни в українському суспільстві, спричинені повномасштабною війною, вимагають якісного оновлення підходів до формування кадрового потенціалу на публічній службі. Професійна діяльність публічних службовців потребує нового змістового наповнення з урахуванням проблем воєнного та післявоєнного часу, зокрема в питаннях реалізації публічної влади, управління ризиками, забезпечення сталості соціальних інститутів. У сучасних умовах територіальні громади все гостріше потребують кваліфікованих, умотивованих і відповідальних фахівців, спроможних забезпечити ефективне функціонування місцевого самоврядування, управління ресурсами, реалізацію соціальних ініціатив і програм відновлення. Розвиток людського капіталу стає одним із ключових факторів підвищення ефективності державного управління.

Так, станом на 01.01.2022 у Дніпропетровській області обліковувалося 67,1 тис. ветеранів війни або 7,8% від загальної кількості в Україні, що становить найбільшу кількість серед регіонів України [1]. Ураховуючи значну кількість населення цієї категорії, особливої уваги потребує інтеграція ветеранів війни та членів їхніх родин до системи публічного управління. Це не лише питання соціальної адаптації, а й стратегічний ресурс для держави. Ветерани мають унікальний досвід, що формується в умовах надвисокої відповідальності, стресостійкості, здатності до стратегічного мислення та швидкого ухвалення рішень у кризових ситуаціях. Їхній лідерський, комунікативний та управлінський потенціал варто не лише визнавати, а й активно розвивати через цілеспрямовані освітні програми та тренінги. При цьому опитування показують, що 53,9% мають бажання працювати в органах місцевого самоврядування, а деякі уже працюють на державній службі або в органах місцевого самоврядування [2, с.28].

Від кінця 2024 року в Україні існує нова професія – фахівець із супроводу ветеранів, мета діяльності якого полягає в наданні ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України та іншим особам послуг із підтримки переходу від військової служби до цивільного життя щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних (електронних публічних), соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг, зокрема з питань оформлення документів для отримання таких послуг, визначення пріоритетності потреб зазначених категорій осіб та допомога в пошуку найбільш оптимальних та ефективних інструментів їх реалізації [3].

Водночас професіоналізм сучасного службовця місцевого самоврядування передбачає не лише наявність знань і досвіду, а й постійну готовність до навчання, адаптації, оновлення компетенцій. В умовах повноєної трансформації це стає критично важливим.

Ефективність функціонування системи органів місцевого самоврядування значною мірою залежить від особистісних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема від рівня розвитку його лідерських якостей, емоційного інтелекту, здатності до комунікації та командної роботи. Саме ветерани здатні стати рушіями змін в органах місцевого самоврядування, демонструючи приклад відповідальності, служіння територіальній громаді та суспільству.

Так, одним із ефективних інструментів актуалізації та розвитку управлінських і лідерських компетентностей ветеранів стало розроблення навчальної програми тренінг-курсу «Розвиток компетентностей ветеранів у сфері публічної служби та лідерського потенціалу сучасного державотворця» та робочий зошит до неї. Цей курс орієнтований на формування системного бачення ролі ветеранів війни у процесах відновлення держави, сприяє професійному зростанню та ефективній інтеграції в управлінське середовище [4].

2025 року 30 ветеранів та членів їхніх родин із 20 територіальних громад Дніпропетровської області успішно пройшли навчальну програму й отримали сертифікати. За результатами навчання, 25 учасників навчання працевлаштовані в органи місцевого самоврядування, 2 перебувають у кадровому резерві, ще 3 визначаються щодо подальшої роботи в органах місцевого самоврядування, завершуючи процедуру демобілізації.

Розвиток потенціалу ветеранів упровадження навчальної програми показав, що територіальні громади потребують кваліфікованого, мотивованого та відповідального кадрового резерву для розвитку місцевого самоврядування, управління ресурсами та реалізації соціальних ініціатив. З іншого боку, ветерани володіють унікальним лідерським потенціалом, досвідом управління в критичних ситуаціях, високим рівнем відповідальності та стратегічного мислення, що робить їх цінними кандидатами на посади органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Міністерство у справах ветеранів України. Аналітична інформація за даними. URL : <https://data.mva.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2025).
2. Комплексне дослідження потреб ветеранської спільноти Дніпропетровської області “Опитування 360° потреб ветеранів Дніпропетровщини”, жовтень 2025 року. URL : https://drive.google.com/file/d/1aCi5DcBkPH71710bk73abQHqV6Mi9RQz/view?usp=drive_link (дата звернення: 02.12.2025).
3. Україна. Міністерство у справах ветеранів. Про затвердження професійного стандарту «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» : наказ від 31.12.2024 № 508. URL : <https://mva.gov.ua/pro-zatverdzhennya-profesiynogo-standartu-fahivets-iz-suprovodu-veteraniv-viyni-ta-demobilizovanih-osib> (дата звернення: 02.12.2025).
4. Програма тренінг-курсу «Розвиток компетентностей ветеранів у сфері публічної служби та лідерського потенціалу сучасного державотворця». URL :

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

щодо досвіду зарубіжних країн щодо реінтеграції ветеранів війни на рівні місцевих громад

США	
Загальна координація та політика	<p>США застосовує, як вони це називають, ексклюзивний підхід до ветеранської політики і надання послуг ветеранам, оскільки програми добробуту для ветеранів працюють окремо від програм для населення загалом. Перелік послуг починається з медичних послуг і закінчується пенсійними виплатами, які забезпечує Міністерство у справах ветеранів (МСВ), яке стверджує у своєму Баченні, що має на меті «Надавати ветеранам пільги і послуги світового класу, на які вони заслужили – і робити це, дотримуючись найвищих стандартів співчуття, відданості справі, досконалості, фаховості, доброчесності, підзвітності і керівництва».</p> <p>Основне законодавство, в якому йдеться про визначення ветерана і надання послуг і пільг, а також роль Федерального Уряду у забезпеченні надання послуг, – це Глава 38 Конституції США. Чимало інших законів містять або положення про ветеранів та їхнє включення і доступ до послуг, або безпосередньо стосуються ветеранських питань. Серед них – Глава I Закону про американців з обмеженими можливостями(ADA) і Закон про працевлаштування та права на повторне працевлаштування в силових службах (USERRA), який захищає ветеранів від дискримінації у сфері працевлаштування.</p> <p>На національному рівні Міністерство у справах ветеранів здійснює чотири окремі місії на підтримку свого бачення. Це: (а) підтримка і охорона здоров'я ветеранів з допомогою Управління охорони здоров'я ветеранів, яка має мережу із понад 1700 медичних закладів, (б) забезпечення пільг ветеранам з допомогою Управління з питань пільг ветеранів, це може передбачати підтримку в питаннях освіти, житлових кредитів, страхування життя та іншого. (в) національні кладовища з допомогою Національного управління у справах кладовищ, яке забезпечує послуги поховання і вшанування шляхом підтримання понад 150 кладовищ і святинь, а також вшанування у цифровому форматі на Меморіалі спадщини ветеранів (г) Зазначена четверта місія – покращення готовності нації шляхом забезпечення механізмів для ветеранів у сфері підтримки управління надзвичайними ситуаціями на рівні держави, штати та на місцевому рівні, охорони здоров'я і зусиль, спрямованих на безпеку рідної країни.</p> <p>Окрім національного федерального рівня, є ще Офіси у справах ветеранів у всіх штатах США. Перелік послуг, які надає кожен із цих офісів, суттєво різниться у різних штатах, однак здебільшого вони пропонують підтримку і консультації ветеранам з питань пільг та підтримку у доступ до медичних послуг, соціального забезпечення, завдяки зв'язкам з надавачами послуг із державного та приватного сектору. Серед прикладів – офіси у штаті Мейн та Оклахома.</p> <p>Військовослужбовці, які планують залишити службу, проходять Програму допомоги у переході (TAP), яку спільно реалізують Міністерство оборони США, Міністерство у справах ветеранів, Міністерство у справах транспорту і Міністерство у справах праці, щоб надати військовослужбовцям інформацію про працевлаштування та наявні можливості навчання. Сюди входить тренінг з GPS (цілі, план, успішність) переходу, який має модульну навчальну програму, орієнтується на результат, і має стандартні навчальні цілі, які пропонуються в різні моменти під час циклу військового життя, щоб дати військовослужбовцям можливість спланувати свій перехід до цивільного життя та працевлаштування. На додаток до окреслення пільг, підтримки і служб, які пропонує військовослужбовцям МСВ коли вони потрапляють у систему охорони здоров'я МСВ, модуль GPS з переходу включає також фінансове планування такого переходу і розробку індивідуального плану переходу.</p>
Надання послуг та підтримка	<p>Забезпечення державних послуг:</p> <p>Допомогу з фізичних і психічним здоров'ям надає понад 1 700 закладів охорони здоров'я, які підпорядковуються МСВ, в тому числі медичні центри МСВ (VAMCs), амбулаторні клініки у громадах (СВОСs), телемедичні клініки і ветеранські центри.</p> <p>Надання послуг і скерування координуються на державному рівні з допомогою офісів у</p>

США	
Надання послуг та підтримка	<p>справах ветеранів на рівні штату і мереж Представників ветеранів у справах послуг (точні назви і функції можуть різнитися). Однак суттєву підтримку і багато послуг можна отримати онлайн/в електронному форматі через Управління у справах ветеранів. В наявності – телефонні послуги, в тому числі Лінія кризової допомоги і програма Наставництво щодо допомоги, які спрямовані на надання інформації членам сім'ї, щоб вони могли відстоювати задоволення потреб ветеранів-членів їхніх сімей і заохочувати ветерана подати заявку на отримання пільг і послуг до МСВ.</p> <p>Доброчинна підтримка і підтримка приватного сектору. Створено декілька Організацій з питань обслуговування ветеранів (VSO). Вони допомагають ветеранам, членам їхніх сімей тощо зорієнтуватися у програмах пільг і подавати заявки тощо. Ці організації – до яких можна звернутися і які офіційно визнало або МСВ, або лише Конгрес, або жодна з них – надають цілу низку цілеспрямованих послуг, в тому числі послуги у сфері працевлаштування, сімейних стосунків, фінансових питань, охорони здоров'я, правових питань, питань, пов'язаних із психічним здоров'ям, соціальною мережею та службами соціальної підтримки. МСВ особливо тісно співпрацює з шістьма ключовими VSOs за посередництвом контактної особи з питань VSO в Офісі Секретаря МСВ (SECVA). Серед цих організацій: Ветерани іноземних війн (VFW); Американський легіон (TAL); Американські ветерани з інвалідністю; Паралізовані ветерани Америки (PVA); Американські ветерани (AMVETS); і Американські ветерани війни у В'єтнамі (VVA). На рівні штату і нижче це, зазвичай, низка організацій (доброчинних, із приватного та державного сектору), які активно працюють з питанням ветеранів.</p>
Франція	
Загальна координація та політика	<p>Указ, який визначає роботу та функції Національного управління ветеранів та жертв війни (НУВЖВ) (див. 4 нижче), було видано у 1916 р., і обсяг послуг, які надавало Управління, з тих пір значно розширювався кілька разів. Останній раз це сталося у листопаді 2015 р. після терористичних інцидентів, і на початку 2022 року Уряд прийняв закон, який визнає і забезпечує компенсації і підтримує закон про визнання Нації та компенсації збитків, завданих французьким солдатам мусульманського походження (харкіс) під час війни в Алжирі.</p> <p>Фінансові втручання, яке реалізує НУВЖВ, визначені Кодексом військових пенсій по інвалідності та пенсій жертвам війни (CPMIVG).</p> <p>Національне управління ветеранів та жертв війни (НУВЖВ) – це відомство Уряду Франції, які підпорядковується Міністерству збройних сил. Його мета – визнання і підтримка ветеранів війн та жертв, а також визначення державної політики щодо меморіалів війни та вшанування.</p> <p>НУВЖВ розміщене у Парижі, але також має мережу зі 102 місцевих офісів по всій Франції і закордонні відділення, зокрема, в Марокко та Алжирі.</p> <p>Жодного окремого підходу до політики інформування, пов'язаної з переходом від військової кар'єри до цивільного життя, не знайдено, але зрозуміло, що існує якась підтримка і консультування до звільнення, і пенсії також виплачуються залежно від тривалості служби.</p> <p>Підтримка у перекваліфікації може пропонуватися за посередництвом Агентства з перекваліфікації у сфері оборони, яке надає консультації щодо працевлаштування і проводить тренінги – в тому числі встановлює контакти з роботодавцями.</p>
Надання послуг та підтримка	<p>Забезпечення державних послуг: Доступ до більшості послуг забезпечується ветеранам ширшою Державною службою Франції, при цьому оплата здійснюється за рахунок державного страхування і Національного фонду соціального забезпечення військових. Як уже зазначалося вище, спеціалізована підтримка у сфері перекваліфікації та працевлаштування надає Агентство перекваліфікації у сфері оборони.</p> <p>Доброчинна підтримка і підтримка з боку приватного сектору: низка організацій приватного сектору та НУО також надають підтримку і послуги ветеранам.</p> <p>Франція підтримує зв'язки з державними та приватними організаціями на національному та місцевому рівні, а також діє через свою мережу місцевих службовців і здійснює скерування та зберігає інформацію про партнерів на своїй вебсторінці. Окрім того, що Франція забезпечує надання державних послуг, завдяки його онлайн-присутності та наявності офісів на місцях, Управління, ймовірно, стане першим пунктом контакту з ветераном, якому потрібна допомога.</p>

Колумбія			
Загальна координація та політика	<p>Програми РДР проводяться в Колумбії з 1980-х років. Таким чином, країна має майже безпрецедентну глибину досвіду, а також набула високого рівня вже існуючої інституційної спроможності та підготовлених кадрів. Важливо зазначити, що заходи та програми DDR в основному зараз стосуються сил повстанців (FARC-EP) на умовах мирної угоди, узгодженої в 2016 році.</p> <p>Під час мирних переговорів сторони домовилися сформувати Технічну підкомісію для вироблення умов для роззброєння та реінкорпорації FARC-EP своїх членів у цивільне життя. До неї входили діючі і колишні комбатанти. Тресторонній механізм моніторингу та верифікації, що складається з урядових суб'єктів, членів FARC-EP та посадових осіб Організації Об'єднаних Націй, наглядав за збором, зберіганням, вилученням та утилізацією боєприпасів протягом шести місяців з моменту формування безпечних зон. Національна рада з питань реінкорполяції, до складу якої входять представники уряду та FARC-EP, продовжує керувати процесом демобілізації та соціально-економічної реінтеграції учасників бойових дій. Існують також місцеві ради на регіональному рівні, які контролюють процеси.</p>		
Надання послуг та підтримка	Централізоване програмування	Робота з місцевими органами влади/муніципалітетами	Благодійність/ НУО та приватний сектор
	<p>Урядова установа, Агентство з питань реінкорполяції та демобілізації (ARN) очолює процес реінкорпорації з низкою втручань, надаючи групову підтримку освіти, примиренню, професійному навчанню та економічній підтримці продуктивних проектів. На додаток до вищезазначених технічних робочих груп, сформованих на галузевому рівні для координації заходів у галузі охорони здоров'я, освіти тощо та забезпечення відповідності та, за необхідності, включених до національних планів розвитку та бюджетів.</p>	<p>На місцевому рівні територіальні плани використовуються для підтримки відновлення та реінкорпорації (реінтеграції), що передбачає діалог з громадами та перелік пріоритетів з вибором територій та рівнями потенційного фінансування на основі змішаних критеріїв/показників, таких як конфлікт та соціально-економічні показники базової вразливості.</p>	<p>З досвіду Колумбії неурядові організації часто створювалися і використовувалися як канали для ресурсів і проектів на місцевому рівні. Під час різних ітерацій DDR це не обійшлося без викликів і проблем з групами, які були тісно пов'язані з політичними прагненнями та ідентичністю відповідних збройних груп. З одного боку, це сприяло власності, а також сприйняттю інтервенцій, з іншого, створювало занепокоєння щодо постійного контролю з боку військових структур тощо.</p>
Руанда			
Загальна координація та політика	<p>Важливо зазначити, що підтримка реінтеграції в Руанді була зосереджена на боротьбі, як з точки зору безпеки, так і з гуманітарних питань та розвитку з поверненням членів збройних угруповань, які були в опозиції до уряду, а в деяких випадках були причетні до геноциду. Загальний процес реінтеграції контролюється Комісією з демобілізації та реінтеграції Руанди (RDDRC), яка була створена в 1997 році. Підтримка надається через три основні компоненти, виділені нижче.</p> <p>Загальний процес керується RDDRC, але з партнерами, які включають інші галузеві міністерства, органи місцевого самоврядування, агенції ООН та неурядові організації / приватний сектор у наданні конкретних послуг - особливо під час компоненту реінтеграції.</p>		
Надання послуг та підтримка	Демобілізації	Повторне введення	Інтеграція
	<p>Цільові члени колишніх збройних формувань (неурядових організацій) та колишні члени Сил оборони (Національна армія) перебувають у таборі протягом приблизно 3 місяців і проходять скринінг, сенсифікацію та консультації</p>	<p>Початковий тримісячний період допомоги для допомоги колишнім учасникам бойових дій у задоволенні їх мінімальних базових потреб з дня виписки. Включає надання комплекту базових потреб (BNK) та надбавок за визнання служби (RSA) для регулярних</p>	<p>Реінтеграція (соціальна та економічна) – це процес сприяння реінкорпорації безправних груп у мейнстрімне суспільство. Така допомога надається демобілізованим екс-АГ та екс-членам РДФ. Підтримка включає: гранти на реінтеграцію (RG) для</p>

Руанда			
	Демобілізації	Повторне введення	Інтеграція
Надання послуг та підтримка	щодо цивільного життя, добровільне консультування та тестування на ВІЛ/СНІД (VCT) соціально-економічне профілювання, а також підтримку з основними потребами під час табору, включаючи послуги громадського харчування та базову медичну допомогу. Табори управляються RDDRC за підтримки інших партнерів Важливо відзначити, що табори і пропускна здатність відносно невеликі (не більше 5 000)	військовослужбовців. Утриманці екс-АГ забезпечені транспортом до громад призначення та наборами для повторного введення.	мікропроектів, гранти «Вікно підтримки вразливості» (VSW) для вразливих верств населення, психосоціальне консультування та терапію, навчання з питань обізнаності про ВІЛ/СНІД, сенсibilізацію громади, підтримку розбудови потенціалу кооперативів колишніх комбатантів та цільову реінтеграційну допомогу дітям, жінкам та інвалідам. А також підтримка підготовки окремих колишніх учасників бойових дій до довгострокових служб підтримки, особливо пов'язаних з інвалідами, хронічно хворими та службами, спрямованими на дітей. Ключовим елементом компоненту є підготовка у співпраці з відповідними міністерствами стратегії поетапного виділення до основних заходів та підкомпонентів різним міністерствам та відомствам (включаючи місцеве самоврядування та ОГС).
Великобританія			
Загальна координація та політика	Жодне спеціальне міністерство, крім Управління у справах ветеранів (OVA), не знаходиться всередині Кабінету міністрів Великобританії (частина уряду, відповідального за загальну координацію урядового бізнесу) з наміром забезпечити, щоб підтримка ветеранів ефективніше координувалася в уряді Офіс політично контролюється міністрами в Кабінеті Міністрів та в Міністерстві оборони. Консультативна рада у справах ветеранів надає консультації та підтримку у справах ветеранів. Загальне бачення підтримки ветеранів відображено в рамках "Пакту про збройні сили", який був включений до законодавства Великобританії в Законі про збройні сили (2011) і дотримується основного принципу, що "Військовослужбовці, ветерани та їхні сім'ї не є знедоленими своєю службою, і що спеціальне положення зроблено для тих, хто пожертвував найбільше, у тому числі поранених та постраждалих». Він робить кілька зобов'язань і прагне взаємодіяти із зацікавленими сторонами в усьому суспільстві, щоб забезпечити визнання та підтримку ветеранів та їхніх сімей.		
Надання послуг та підтримка	Початкові консультації та підтримка надаються через мережу призначених офіцерів з переселення на рівні військової частини / полку за підтримки регіональних старших радників з переселення з іншими фахівцями на регіональному та національному рівнях (наприклад, щодо конкретних типів інвалідності / психічного здоров'я). Підтримка переходу може початися до двох років до виписки і буде надаватися в звичайному режимі протягом двох років після цього. Загальне надання послуг ветеранам надається на різних рівнях і включає послуги, що надаються Ветеранами Великобританії, агенцією при Міністерстві оборони, яка безпосередньо контролює цілий ряд послуг.		

Великобританія			
Надання послуг та підтримка	Однак британська модель значною мірою зумовлена наданням більшості послуг через основні сектори державних послуг, з роллю місцевого самоврядування та приватного сектору та, зокрема, широкою співпрацею між урядом та неурядовими організаціями /благодійним сектором.		
	Ветерани Великобританії (Міноборони/OVA)	Державні послуги та приватний сектор	Благодійність/ НУО та приватний сектор
	<p>Входить до складу Міністерства оборони (Міноборони). Основна роль полягає в координації та сприянні наданні послуг в уряді, місцевих органах влади, приватному секторі та неурядових організаціях. Конкретні обов'язки для: Нагляду за компенсаційними схемами збройних сил та пенсіями</p> <p>Служба соціального захисту ветеранів (VWS): Надає підтримку всім ветеранам, їхнім сім'ям та утриманням. Служба соціального захисту ветеранів зосереджується на наданні допомоги там, де зміна обставин могла призвести до потреби в добробуті. Порада один до одного надається по телефону або додому. Метою підтримки через цю послугу є направлення та координація з іншими постачальниками послуг (наприклад, охороною здоров'я, соціальною допомогою, місцевими радами та НУО). Є чотири регіональні центри, які тафують менеджери соціального забезпечення, це, по суті, координаційно-реферальна служба. Більше інформації можна знайти тут</p> <p>Служба переходів до оборони: управляється Міністерством оборони і за направленням надає підтримку тим, хто, як визначено, є тими, хто, швидше за все, зіткнеться з проблемами під час свого переходу. Як і у випадку з VWS вище, роль служби полягає в першу чергу в наданні інформації, вказівок та рекомендацій.</p> <p>Телефонна гаряча лінія: Це пропонує поради з інших питань, включаючи пільги,</p>	<p>Public Services</p> <p>Хоча Міністерство оборони дійсно надає деякі послуги безпосередньо ветеранам (наприклад, є шість підрозділів охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я, розташованих у лікарнях по всій Великобританії), більшість послуг, до яких отримують доступ ветерани, надаються більш широкими державними службами, що надаються комбінацією місцевих органів влади / урядів та галузевих послуг (наприклад, охорона здоров'я, освіта та навчання, надання соціальної допомоги).</p> <p>Деякі місцеві ради з великою кількістю ветеранів висунули конкретних працівників та «чемпіонів» для роботи над конкретними потребами та проблемами надання послуг, а також для зв'язку з ветеранами, Міністерством оборони, державними та приватними постачальниками послуг, а кількість підтримує конкретні веб-сайти та інформаційні портали. Хороший приклад можна знайти тут, у Раді округу Суррей</p> <p>Приватний сектор</p> <p>Згідно з Угодою про збройні сили, до організацій приватного сектору було спеціально звернено до 3 000 роботодавців, які підписали її (2021) і зобов'язалися розглянути, що вони можуть зробити для підтримки ветеранів, зокрема через можливості працевлаштування та навчання. Приклади конкретних схем включають Партнерство з переходу до</p>	<p>Благодійний сектор, який доповнює основні основні послуги, що надаються державним сектором, надаючи додаткові та/або індивідуальні послуги для ветеранів. Благодійні організації надають спеціалізовані послуги для ветеранів та постраждалих з низки питань (включаючи інформаційні телефони довіри, охорону здоров'я та житло). Благодійні організації отримують фінансування безпосередньо за рахунок державних пожертвувань та членства, що може ускладнити довгострокове фінансове планування та за умови суспільної доброї волі. Їм також можуть доручити надавати послуги від імені державного сектору, якщо вони виграють відкриті тендери.</p> <p>Залежність від державних пожертв може ускладнити надання послуг та безперервність. Частково у відповідь на це Уряд створив Цільовий фонд Угоди про збройні сили для нагляду за підтримкою приблизно 13 мільйонів доларів США на рік, який надає гранти організаціям, що працюють з ветеранами.</p>

Великобританія			
	Ветерани Великобританії (Міноборони/OVA)	Державні послуги та приватний сектор	Благодійність/ НУО та приватний сектор
	пенсії, позики та гранти, екстрене проживання, пошук роботи, перекваліфікацію, проблеми зі здоров'ям, проблеми з добробутом тощо.	кар'єри , яке з'єднує тих, хто залишає військову службу, з групами роботодавців за допомогою моделі служби найму та Зразкової схеми визнання , яка нагороджує та визнає роботодавців, які підтримали ветеранів.	
	Гібридне надання та підтримка послуг		
Надання послуг та підтримка	<p>Однією з найбільш ефективних підтримки та надання конкретних послуг, доступних для ветеранів Великобританії, є гібридні моделі, коли місцевий уряд співпрацює зі збройними силами / ветеранами Великобританії та неурядовими організаціями / благодійними організаціями для надання мережі послуг. Конкретні приклади включають:</p> <p>На національному рівні Ворота ветеранів описують себе як єдиний магазин та інформаційну службу з широкого кола питань, включаючи житло, працевлаштування, фінанси, незалежне життя, психічне благополуччя, сім'ї та громади, а також фізичне здоров'я. Він отримує фінансування від ряду благодійних організацій, а також цільового фонду Пакту про збройні сили and медичні послуги</p> <p>На місцевому рівні Veterans Hubs або Drop-in Centres стали популярними як для нетворкінгу, так і як локації для навчання, підтримки та заходів. Більшість з них управляються неурядовими організаціями, але знову ж таки за підтримки та фінансування місцевих органів влади та постачальників послуг. За посиланням, що додається, є інтерактивна карта Великобританії, що показує розташування багатьох з цих центрів.</p>		

ІНФОРМАЦІЯ
про ветеранів війни Дніпропетровської області, яким установлено
статус учасника бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни,
станом на 01.01.2026

Назва територіальний громади Дніпропетровської області	Категорія громади	Загальна кількість населення в громаді (районі, області)	Кількість ветеранів, які проживають (перебувають на обліку) в громаді	
			За даними ЄДРВВ	За даними територіальних громад
ВСЬОГО по Дніпропетровській області		3 150 794	138 968	203 432
Дніпровський район				
Дніпровська	міська	1 025 444	17 114	7 547
Китайгородська	сільська	3 170	7	15
Любимівська	сільська	3 335	11	38
Ляшківська	сільська	2 286	1	3
Миколаївська	сільська	7 144	22	223
Могилівська	сільська	6 854	15	73
Новоолександрівська	сільська	11 518	18	245
Новопокровська	селищна	8 025	12	204
Обухівська	селищна	15 458	28	600
Петриківська	селищна	23 440	448	524
Підгородненська	міська	24 191	40	187
Святовасилівська	сільська	4 860	16	198
Слобожанська	селищна	27 386	1 620	875
Солонянська	селищна	24 406	838	481
Сурсько-Литовська	сільська	6 126	13	103
Царичанська	селищна	14 634	502	144
Чумаківська	сільська	4 729	6	262

Назва територіальний громади Дніпропетровської області	Категорія громади	Загальна кількість населення в громаді (районі, області)	Кількість ветеранів, які проживають (перебувають на обліку) в громаді	
			За даними ЄДРВВ	За даними територіальних громад
Кам'янський район				
Божедарівська	селищна	10 800	27	173
Верхівцівська	міська	10 929	32	396
Верхньодніпровська	міська	40 579	1095	702
Вишнівська	селищна	4 232	11	96
Вільногірська	міська	20 018	479	418
Жовтоводська	міська	41 806	977	1225
Затишянська	сільська	3 800	9	107
Кам'янська	міська	233 701	4303	2342
Криничанська	селищна	19 463	732	377
Лихівська	селищна	5 001	9	48
П'ятихатська	міська	25 427	932	234
Саксаганська	сільська	7 350	21	120
Криворізький район				
Апостолівська	міська	21 827	986	322
Вакулівська	сільська	3 050	7	180
Глеюватська	сільська	6 477	22	289
Гречанопадівська	сільська	4 195	14	131
Грушівська	сільська	6 032	23	226
Девладівська	сільська	5 387	16	346
Зеленодольська	міська	19 044	59	267
Карпівська	сільська	5 729	17	245
Криворізька	міська	650 000	16172	17967
Лозуватська	сільська	18 397	61	543
Нивотрудівська	сільська	5 184	20	120
Новолатівська	сільська	2 402	6	160
Новопільська	сільська	16 202	46	522

Назва територіальний громади Дніпропетровської області	Категорія громади	Загальна кількість населення в громаді (районі, області)	Кількість ветеранів, які проживають (перебувають на обліку) в громаді	
			За даними ЄДРВВ	За даними територіальних громад
Софіївська	селищна	12 093	581	297
Широківська	селищна	12 992	520	345
Самарівський район				
Губиниська	селищна	18 495	54	100
Личківська	сільська	5 165	8	124
Магдалинівська	селищна	21 128	608	95
Самарівська	міська	70 357	4274	2406
Перещепинська	міська	20 393	57	29
Піщанська	сільська	18 101	51	441
Черкаська	селищна	9 598	49	182
Чернечинська	сільська	4 670	6	80
Нікопольський район				
Марганецька	міська	35 000	781	980
Мирівська	сільська	8 110	23	270
Нікопольська	міська	50 000	3044	1012
Першотравневська	сільська	21 314	37	630
Покровська	міська	36 624	839	2027
Покровська	сільська	9 092	562	21
Томаківська	селищна	14 083	25	721
Червоногригорівська	селищна	14 404	21	72
Павлоградський район				
Богданівська	сільська	10 309	23	434
Вербківська	сільська	7 647	25	390
Межиріцька	сільська	7 023	26	406
Павлоградська	міська	101 430	2571	2573
Тернівська	міська	30 361	480	571
Троїцька	сільська	3 710	9	100

Назва територіальний громади Дніпропетровської області	Категорія громади	Загальна кількість населення в громаді (районі, області)	Кількість ветеранів, які проживають (перебувають на обліку) в громаді	
			За даними ЄДРВВ	За даними територіальних громад
Юр'ївська	селищна	10 627	171	117
Синельниківський район				
Брагинівська	сільська	3 524	8	110
Васильківська	селищна	21 463	791	649
Великомихайлівська	сільська	3 033	11	119
Дубовиківська	сільська	6 943	19	184
Зайцівська	сільська	3 335	12	17
Іларіонівська	селищна	14 277	26	30
Маломихайлівська	сільська	7 912	28	241
Межівська	селищна	16 629	480	62
Миколаївська	сільська	10 235	32	235
Новопавлівська	сільська	145	8	1
Першотравенська	міська	22 630	430	728
Петропавлівська	селищна	10 090	600	244
Покровська	селищна	22 066	675	132
Раївська	сільська	9 264	36	85
Роздорська	селищна	3 312	7	136
Синельниківська	міська	31 706	1126	657
Славгородська	селищна	4 791	6	128
Слов'янська	сільська	4 300	699	136
Українська	сільська	2 375	6	62

Інформація щодо місцевих ветеранських програми, затверджених в територіальних громадах Дніпропетровської області, станом на 01.09.2025

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Дніпровська	Програма підтримки учасників антитерористичної операції, осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, бійців-добровольців та членів їх сімей м. Дніпра «Родина героя» на 2022-2026 рр., затверджена рішенням міської ради від 26.05.2021 № 12/7, зі змінами. Комплексна програма соціального захисту мешканців міста Дніпра на 2022–2026 рр., затверджена рішенням міської ради від 23.06.2021 № 19/8, зі змінами.
Китайгородська	Програма підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Китайгородської сільської територіальної громади на 2024-2026 роки
Любимівська	Програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих), зниклих безвісті ветеранів війни, Захисників та Захисниць на 2024-2028 роки
Ляшківська	Комплексна програма підтримки учасників бойових дій, ветеранів війни, Захисників і Захисниць України та членів сімей загиблих Захисників і Захисниць України – мешканців Ляшківської територіальної громади на 2024 – 2025 роки
Миколаївська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Миколаївської сільської ради на 2025-2027 роки
Могилівська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни Могилівської сільської ради на 2024-2027 роки
Новоолександрівська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України в Новоолександрівській територіальній громаді на 2025-2027 роки
Новопокровська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України в Новопокровській селищній територіальній громаді на 2023-2025 роки
Обухівська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих учасників антитерористичної операції/операції об'єднаних сил, членів сімей осіб ,що опинилися в полоні (звільнені з полону) та членів сімей осіб зниклих безвісти за особливих обставин на 2024-2026 роки
Петриківська	Програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів, Захисників та Захисниць України на 2024 - 2028 роки затверджена рішенням сесії Петриківської селищної ради від 29.08.2024 № 780-25/VIII
Підгородненська	Комплексна Програма «Підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Підгородненської міської ради на 2025-2027 роки» від 14 грудня 2024 №3308-44/8

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Святовасилівська	Програма підтримки ветеранів війни, захисників та захисниць України та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Святовасилівської сільської ради на 2024-2025 роки від 24.12.2024 № 8-42/VIII
Слобожанська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України Слобожанської селищної територіальної громади на 2024 – 2028 роки
Солонянська	Місцева цільова програма соціальної підтримки військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, зниклих безвісти за особливих обставин, полонених, осіб з інвалідністю внаслідок війни Солонянської селищної ради на 2025 рік
Сурьсько-Литовська	Програма підтримки ветеранів війни, захисників і захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, захисників і захисниць України Сурьсько-Литовської сільської територіальної громади на 2024-2026 роки затверджена рішенням сесії від 05.03.2025 №1459-30/VIII
Царичанська	Програма підтримки ветеранів війни, захисників і захисниць України, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, захисників і захисниць України Царичанської селищної ради на 2024-2027 роки
Чумаківська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України Чумаківської сільської територіальної громади на 2024-2026 роки, затверджена рішенням сесії від 07.08.2024 № 6-38/VIII
Божедарівська	Програма підтримки ветеранів війни, захисників і захисниць України, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, захисників і захисниць України по Божедарівській селищній територіальній громаді на 2024-2028 роки
Верхівцівська	Комплексна Програма соціального захисту та підтримки ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України по Верхівцівській міській територіальній громаді на 2024-2025 роки
Верхньодніпровська	Комплексна програма соціального захисту та підтримки ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України у Верхньодніпровській міській територіальній громаді на 2024-2026 роки
	Програма проведення заходів по наданню допомоги населенню Верхньодніпровської міської територіальної громади на 2023-2025 роки, затверджена рішенням Верхньодніпровської міської ради від 24.11.2022 року № 944-21/IX
	Програма оздоровлення та відпочинку дітей Верхньодніпровської міської територіальної громади на 2025-2026 р.
Вишнівська	Програма підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України на 2024-2025 роки
Вільногірська	Міська цільова програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей на 2024-2028 роки
Жовтоводська	Програма підтримки учасників бойових дій, які приймали участь в антитерористичній операції, у заходах із національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, членів сімей таких осіб та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників і захисниць України на 2021-2025 роки (зі змінами)
Затишянська	Програми підтримки ветеранів війни, захисників та захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, захисників та захисниць України на 2024-2025 роки

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Кам'янська	Комплексна програма соціального захисту та підтримки ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Кам'янської міської територіальної громади на 2023–2025 роки
Криничанська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Криничанської селищної ради на 2024- 2028 роки. Програма соціального захисту населення на території Криничанської територіальної громади на 2025 - 2027 роки
Лихівська	Програма соціальної підтримки ветеранів, військовослужбовців та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України на 2024-2026 роки
П'ятихатська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України П'ятихатської міської територіальної громади на 2024-2028 року Комплексна програма соціального захисту населення П'ятихатської міської територіальної громади на 2023-2025 роки
Саксаганська	Програми підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України на 2024-2025 роки
Апостолівська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Апостолівської міської територіальної громади на 2025 рік
Вакулівська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Вакулівської сільської територіальної громади на 2024 – 2028 роки
Глеюватська	Комплексна Програма «Соціальний захист населення Глеюватської сільської територіальної громади» на 2024 – 2026 роки; Програма «Відшкодування вартості санаторно-курортного лікування ветеранів війни, осіб на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в Глеюватській територіальній громаді на 2023-2026 роки
Гречаноподівська	Програма «Соціальна підтримка ветеранів війни, військовослужбовців, учасників бойових дій потерпілих внаслідок російської агресії та війни в Україні на території Гречаноподівської сільської територіальної громади, а також їх рідних на 2023-2025 роки» Програми організації безоплатного поховання померлих (загиблих) військовослужбовців, учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України на території Гречаноподівської територіальної громади
Грушівська	Програма підтримки ветеранів війни , членів їх сімей, Захисників і Захисниць України , членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни , захисників і Захисниць України Грушівської сільської територіальної громади на 2025 рік
Девладівська	Програма підтримки військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації до лав Збройних сил України та інших військових формувань для захисту України від збройної агресії російської федерації на 2024-2025 роки Про соціальний захист учасників АТО/ООС на Сході України, захисників та захисниць України під час військової агресії Російської Федерації проти України та членів їх сімей на 2021 – 2025 роки (08.02.2021р. №189-6/VIII Назва програми в новій редакції 18 жовтня 2022 року №1576 – 27/VIII) Програма соціального захисту населення «Турбота» на 2025 рік
Зеленодольська	Програма підтримки ветеранів війни, військовослужбовців, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Зеленодольської міської територіальної громади на 2025 рік

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Карпівська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України у Карпівській сільській територіальній громаді на 2025-2029 роки, рішення № 1489-41/VIII від 24.10.2024 року
Криворізька	Комплексна програма підтримки захисників і захисниць України та членів їх сімей у м. Кривому Розі у 2024-2028 роках
Лозуватська	Комплексна програма з соціальної підтримки, реабілітації осіб, які брали безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, члени їхніх сімей та вшанування пам'яті загиблих (померлих) військовослужбовців у Лозуватській сільській раді на 2023-2025 роки
Нивотрудівська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих(померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Нивотрудівської територіальної громади на 2025 рік.
Новолатівська	Програма надання соціальної матеріальної допомоги населенню Новолатівської сільської ради на 2021 – 2025 роки Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Новолатівської сільської територіальної громади на 2025-2028 роки
Новопільська	Програма соціального захисту та підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей Новоопільської сільської територіальної громади на 2024-2026 роки Програма поховання військовослужбовців, які загинули (померли) внаслідок збройної агресії проти України на 2024 , Програма поховання військовослужбовців, які загинули (померли) внаслідок збройної агресії проти України на 2025 рік
Софіївська	Комплексна програма соціального захисту населення Софіївської селищної територіальної громади на 2024 -2026 роки (рішенням Софіївської селищної ради від 15.12.2023 № 1991-40/VIII); Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Софіївської селищної територіальної громади на 2025 -2026 роки (№ 2459-50/VIII від 15.11.2024 року);
Широківська	Програма підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України Широківської селищної ради на 2024-2029 роки
Марганецька	Комплексна програма соціального захисту та підтримки військовослужбовців, ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти за особливих обставин) Захисників і Захисниць України Марганецької міської територіальної громади на 2024–2026 роки
Мирівська	Комплексна програма соціальної підтримки ветеранів війни, членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, родин зниклих безвісти, військовополонених та військовослужбовців і членів сімей таких осіб Мирівської сільської територіальної громади на 2025 – 2027 роки
Нікопольська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Нікопольської міського територіальної громади “ЗАХИСНИК” на 2025-2027 роки
Першотравневська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України у Першотравневській сільській територіальній громаді на 2025-2027 роки
Покровська	Комплексна програма соціального захисту та підтримки військовослужбовців, ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти за особливих обставин) Захисників і Захисниць України Покровської міської територіальної громади на 2024-2028 роки

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Покровська сільська	Програма підтримки ветеранів війни, військовослужбовців, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей Захисників і Захисниць України, які загинули (померли), знаходяться в полоні або зникли безвісти, Покровської селищної територіальної громади на 2025-2027 роки
Томаківська	Комплексна програма підтримки Захисників і Захисниць України, ветеранів війни, членів їх сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Томаківської селищної територіальної громади на 2025-2027 роки
Червоногригорівська	Програма ДОПОМОГА на 2024-2025 роки
Богданівська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Богданівської сільської територіальної громади на 2025-2027 роки
Вербківська	Програма підтримки військовослужбовців, мобілізованих для проходження військової служби на період повномасштабної військової агресії Росії проти України, ветеранів війни та членів їх сімей на 2025-2027 роки Вербківської сільської територіальної громади
Межиріцька	Програма підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників/Захисниць України на 2023-2025 роки
Павлоградська	Міська програма "Соціальний захист окремих категорій населення на 2022-2024 роки". Міська програма " Підтримка ветеранів війни, членів їх сімей, військовослужбовців, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України на 2025-2027 роки"
Тернівська	Комплексна програма соціального захисту населення м. Тернівка, затверджена рішенням Тернівської міської ради від 21.12.2020 р. № 53-3/VIII Комплексна програма соціального захисту та підтримки військовослужбовців, ветеранів війни, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Тернівської міської територіальної громади на 2025-2027 роки, затверджена рішенням Тернівської міської ради від 29.10.2024 р. № 790-37/VIII
Троїцька	Програма підтримки ветеранів війни, членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Троїцької сільської ради на 2024-2026 роки
Юр'ївська	Програми підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Юр'ївської селищної ради на 2024–2028 роки
Губинська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Губинської селищної ради на 2024-2027 роки, від 22 серпня 2024 року № 20-35/VIII
Личківська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Личківської сільської ради від
Магдалинівська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, захисників і захисниць України та членів їхніх сімей в Магдалинівській селищній раді на 2024 – 2027 роки (від 30 вересня 2024 №4119-42/VIII)
Самар	Програма соціального захисту населення міста Самар на 2021 - 2025 роки Програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти ветеранів війни, Захисників і Захисниць України на 2024 - 2026 роки
Перещепинська	Програма соціального захисту населення міста Самар на 2021 - 2025 роки
Піщанська	Комплексна Програма підтримки ветеранів війни, членів сімей таких осіб і членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України в Піщанській сільській територіальній громаді на 2025-2027 роки (із змінами)

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Черкаська	Програма підтримки сімей учасників бойових дій, які загинули (померли) під час проходження служби в районі проведення антитерористичної операції/операції об'єднаних сил та під час дії воєнного стану в Україні, ветеранів АТО/ООС та відсічі збройної агресії під час дії воєнного стану в Україні та членів їх сімей на 2022-2025 роки
Чернечинська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Чернечинської сільської ради на 2025 рік
Брагинівська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Брагинівської сільської територіальної громади на 2025-2027 роки
Васильківська	Програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих), полонених, зниклих безвісти ветеранів війни, Захисників і Захисниць України на 2024-2026 роки на території Васильківської селищної ради Синельниківського району Дніпропетровської області (зі змінами)
Великомихайлівська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Великомихайлівської сільської ради на 2025 – 2028 роки.
Дубовиківська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України Дубовиківської сільської ради Синельниківського району Дніпропетровської області на 2025-2028 роки
	Програма соціального захисту населення Дубовиківської сільської ради на 2024-2028 роки
Зайцівська	Програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей Зайцівської сільської ради на 2024-2028 роки
	Програма соціального захисту населення на 2025 рік
Маломихайлівська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України - мешканців Маломихайлівської сільської територіальної громади на 2025 рік
Межівська	Селищна комплексна Програма підтримки окремих категорій військовослужбовців, ветеранів війни та членів їх сімей Межівської селищної територіальної громади на 2024-2026 роки
Миколаївська	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Миколаївської сільської ради на 2024 - 2025 роки
Новопавлівська	Програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти ветеранів війни, Захисників та Захисниць України на 2024-2025 роки
Шахтарське	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, членів їх сімей, членів сімей загиблих(померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України у Першотравневській сільській територіальній громаді на 2025-2027 роки
Петропавлівська	Програма соціального захисту населення Петропавлівської селищної територіальної громади на 2024-2026 роки
Покровська	Програма соціального захисту окремих категорій населення Покровської селищної територіальної громади на 2022-2024 роки
	Програма підтримки ветеранів війни, військовослужбовців, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей Захисників і Захисниць України, які загинули (померли), знаходяться в полоні або зникли безвісти, Покровської селищної територіальної громади на 2025-2027 роки
Раївська	Програми соціального захисту населення Раївської сільської ради на 2024– 2026 роки

<i>Територіальна громада</i>	<i>Назва місцевої Програми, спрямованої на підтримку ветеранської спільноти</i>
Роздорська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України Роздорської селищної територіальної громади на 2025-2027 роки
Синельниківська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України в м. Синельникове на 2024-2028 роки
Славгородська	Програма підтримки ветеранів війни, Захисників, Захисниць України та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти, військовополонених Захисників і Захисниць України Славгородської селищної ради на 2025-2026 роки
Слов'янська	Програма підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України Слов'янської сільської територіальної громади на 2023-2025 роки.
Українська	Програма соціальної підтримки учасників бойових дій, ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти захисників і захисниць України Української сільської ради на 2024-2025 роки
Яворницька	Програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Яворницької селищної ради на 2025-2028 роки